

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo komunikacija i prometa
Direkcija za civilno zrakoplovstvo

ZAKON O ZRAKOPLOVSTVU
BOSNE I HERCEGOVINE

A

C

D

H

B

Datum: Decembar 2003.
Referentni broj: PS BiH broj 131/03
Jezik: bosanski

SADRŽAJ

DIO I 6

OPĆE ODREDBE	6
POGLAVLJE I: Primjenjivost, ovlaštenja i opći principi za civilno zrakoplovstvo u Bosni i Hercegovini	6
Primjenjivost	6
Ovlaštenja u oblasti civilnog zrakoplovstva i kontrole letenja	6
Opći uslovi za zrakoplovstvo	7
Vojno zrakoplovstvo i drugo državno zrakoplovstvo	7
POGLAVLJE II: Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine i direkcije za civilno zrakoplovstvo entiteta	7
Upravljanje, organizacija i finansiranje BHDCA	7
Nadležnosti za donošenje propisa	8
Nadležnosti za izdavanje dozvola	8
Obaveze i odgovornosti BHDCA u pogledu zračne navigacije	9
Inspekcijski pregledi	9
Statistički izvještaj	9
Entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo	9

DIO II 10

CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO	10
POGLAVLJE III: Zračni prostor, kontrola letenja, aerodromi, potraga i spašavanje	10
Organizacija zračnog prostora i pravila letenja	10
Usluge u zračnoj plovidbi	10
Aerodromi	11
Potraga i spašavanje	12
POGLAVLJE IV: Registracija zrakoplova, državna pripadnost i registracijske oznake zrakoplova	12
Registar zrakoplova	12
Podobnost za registraciju	13
Privremena registracija i registracija zrakoplova u zakupu	13

Brisanje iz Registra.....	13
Državna pripadnost i registracijske oznake zrakoplova.....	14
POGLAVLJE V: Uslovi za sigurnu upotrebu zrakoplova i zrakoplovnih uređaja.....	14
Tehnički zahtjevi za plovidbenost.....	14
Uslovi za upotrebu zrakoplova.....	14
Projektovanje, gradnja i prepravke.....	14
Obaveznost homologacije.....	15
Homologacija zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.....	15
Uvjerenje o plovidbenosti.....	15
Oduzimanje uvjerenja o plovidbenosti.....	15
Plovidbenost stranog zrakoplova.....	16
Pregled radi utvrđivanja plovidbenosti zrakoplova.....	16
Pregled zrakoplova u letu.....	16
Osnovni pregled zrakoplova.....	16
Redovni pregled zrakoplova.....	17
Vanredni pregled zrakoplova.....	17
Tehnički let zrakoplova.....	17
Naredbe o plovidbenosti.....	17
Obaveza održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.....	18
Osobe za održavanje.....	18
Povjeravanje održavanja stranoj osobi.....	18
Program za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja radi osiguranja kontinuiteta plovidbenosti.....	18
Isprave i knjige zrakoplova.....	19
Upotreba službenih jezika.....	19
Isprave i knjige stranih zrakoplova.....	19
POGLAVLJE VI: Posada zrakoplova i izdavanje zrakoplovnih dozvola.....	19
Potrebni uslovi za dozvole.....	19
Registar dozvola zrakoplovnog osoblja.....	20
Opoziv i suspenzija dozvola.....	20

Testovi i ispitivanja.....	20
Letačka obuka	21
POGLAVLJE VII: Zračne usluge i zračni operateri.....	21
Zahtjevi za potvrde, koncesije i dozvole	21
Uslovi za dobijanje potvrde zračnog operatera.....	21
Zahtjevi za potvrdu za zračnog operatera	21
Potvrde i dozvole za posebne aktivnosti.....	22
Poništenje i suspenzija potvrda i dozvola	22
Dozvole za usluge u redovnom zračnom prijevozu	22
Dozvole za neredovne zračne operacije.....	22
Poništenje prometnih dozvola.....	23
POGLAVLJE VIII: Ostala pravila za sigurnost letenja i sigurnost civilnog zrakoplovstva..	23
Ostala pravila za sigurnost letenja.....	23
Sigurnost civilnog zrakoplovstva.....	23
Zabrane	24
POGLAVLJE IX: Nesreće i incidenti sa zrakoplovima.....	25
Istraživanje nesreća i incidenata.....	25
Obavještanje i izvještanje.....	25
Saradnja s lokalnom policijom	25
DIO III	26
OSTALE ODREDBE	26
POGLAVLJE X. Vođa zrakoplova i dužnosti u zrakoplovu.....	26
Vođa zrakoplova	26
Dužnosti vođe zrakoplova.....	26
Ovlaštenja vođe zrakoplova Obaveze posade i putnika	27
Krivična djela u zrakoplovu	27
Opći uslovi za rad u zrakoplovu.....	27
Izvjешtanje o nesrećama i incidentima	27
Vođa stranog zrakoplova	28
POGLAVLJE XI: Zračni prijevoz.....	28

Primjenjivost	28
Potrebni podaci za putničku kartu.....	28
Dokumentacija za prijevoz prtljaga	28
Dokumentacija za prijevoz tereta.....	29
Mogućnosti zamjene za zrakoplovni tovarni list.....	30
Isporuka tereta.....	30
Odgovornost prijevoznika	30
Ograničenja odgovornosti prijevoznika.....	30
Dopunska pravila	31
POGLAVLJE XII: Odgovornost za štetu nanесenu od zrakoplova osobama i imovini koja se ne prevozi	31
Odgovornost vlasnika i korisnika	31
Zahtjevi za odštetu.....	32
POGLAVLJE XIII: Naredbe i druge mjere BH FCA i kazne za kršenje Zakona o zrakoplovstvu, naredbi i propisa donesenih u skladu s ovim zakonom.....	32
Naredbe i druge mjere BHDCA	32
Kazne za kršenje Zakona o zrakoplovstvu, odnosno naredbi i propisa donesenih u skladu s ovim zakonom.....	33
POGLAVLJE XIV: Završne odredbe	34
Završne odredbe.....	34

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na sjednici Predstavničkog doma, održanoj 18. decembra 2003. godine, i na sjednici Doma naroda, održanoj 10. decembra 2003. godine, usvojila je

ZAKON O ZRAKOPLOVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE

DIO I

OPĆE ODREDBE

POGLAVLJE I:

Primjenjivost, ovlaštenja i opći principi za civilno zrakoplovstvo u Bosni i Hercegovini

Član 1.

PRIMJENJIVOST

- 1.1. Ovim zakonom uređuju se uslovi za siguran zračni promet u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, koji se odnosi naročito na: ovlaštenja u oblasti civilne avijacije i kontrole letenja; opće uslove za zrakoplovstvo; obaveze i odgovornosti u pogledu zračne navigacije; zrakoplovnu inspekciju; usluge u zračnoj plovidbi; aerodrome; potragu i spašavanje; avione; zrakoplovno ovlašteno i zrakoplovno stručno osoblje; zrakoplovne operatere i druge djelatnosti u zrakoplovstvu; istraživanje nesreća i incidenata; sigurnost civilnog zrakoplovstva i prekršaje u zrakoplovstvu.
- 1.2. Zrakoplovne aktivnosti unutar zračnog prostora iznad teritorije Bosne i Hercegovine – pri čemu se pojam teritorije države definira u Konvenciji o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu – mogu se jedino provoditi prema uslovima određenim ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona. U kontekstu ovog zakona, propisom se smatra bilo koji podzakonski akt, tehničko pravilo i propis, naredba i uputstvo, odnosno odluka koju izdaje nadležni organ.
 - 1.3. Propisi će biti usklađeni s Konvencijom o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu i u najvećoj mogućoj mjeri usklađeni sa Standardima, Preporučenim praksama i Procedurama izdatim u skladu s Konvencijom. Poštivat će se i opći principi međunarodnog prava, kao i druge međunarodne konvencije, sporazumi, ugovori i protokoli u kojima je Bosna i Hercegovina strana.
- 1.4. Izvan teritorije Bosne i Hercegovine odredbe ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona primjenjuju se na zrakoplove registrirane u Bosni i Hercegovini pod uslovom da te odredbe nisu u suprotnosti sa zakonodavstvom države u kojoj se u tom trenutku zrakoplov nalazi.
- 1.5. Svi propisi doneseni prije 1. aprila 1992. godine, a koji su važeći u Bosni i Hercegovini, ostaju na snazi u Bosni i Hercegovini dok se ne stave van snage ovim zakonom ili propisima donesenim na osnovu ovog zakona, i ukoliko nisu u suprotnosti s ovim zakonom ili propisima donesenim na osnovu ovog zakona ili Ustavom Bosne i Hercegovine.

Član 2.

OVLAŠTENJA U OBLASTI CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA I KONTROLE LETENJA

- 2.1. Za civilno zrakoplovstvo i kontrolu letenja ovlašteno je i odgovorno Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo). Propisi Ministarstva koji imaju karakter pravila opće primjenjivosti proglašavaju se ministarskim naredbama. Ministarstvo može dodijeliti izuzeće od ministarske naredbe, pod uslovom da se time ne ugrožava sigurnost i da je to u javnom interesu. Propisi Ministarstva usmjereni ka fizičkoj, odnosno pravnoj osobi bit će proglašeni ministarskim instrukcijama.
- 2.2. U okviru Ministarstva ustanovljena je Direkcija za civilnu avijaciju Bosne i Hercegovine (BHDCA). Ovim zakonom se, između ostalog, uređuje organizacija i upravljanje, ovlaštenja i odgovornosti BHDCA i odnosi BHDCA s entitetskim direkcijama za civilno zrakoplovstvo. Ukoliko nije drugačije predviđeno, Ministarstvo može delegirati bilo koje

svoje ovlaštenje i obavezu u vezi s civilnim zrakoplovstvom na BHDCA. Takvo delegiranje vrši se putem ministarske instrukcije.

Član 3.

OPĆI USLOVI ZA ZRAKOPLOVSTVO

- 3.1. Unutar Bosne i Hercegovine let se može obaviti civilnim zrakoplovom koji je registriran u Bosni i Hercegovini u skladu s odredbama Dijela II., Poglavlja IV. ovog zakona.
- 3.2. Zrakoplovi korišteni u carinske i policijske svrhe kao i zrakoplovi koji se koriste jedino u svrhe države ili entiteta, a ne za komercijalni zračni transport, moraju biti u skladu s postojećim zakonom. BHDCA može dozvoliti izuzeća od Dijela II. ovoga zakona, s tim da se takvim operacijama neće narušiti međunarodni i zračni promet u Bosni i Hercegovini, uključujući i zračni prostor i aerodrome koji se za taj promet koriste.
- 3.3. Civilni zrakoplov registriran u drugoj državi može letjeti u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine ukoliko postoji sporazum s drugom državom koji je na snazi ili ako posjeduje posebno odobrenje izdato od Ministarstva. Međunarodna konvencija ili multilateralni sporazum u kojem je Bosna i Hercegovina strana, smatrat će se sporazumom u skladu s ovim članom.
- 3.4. Odredbe ovog zakona, koje se primjenjuju na zrakoplove registrirane u stranim državama, jednako se primjenjuju na zrakoplove registrirane u vannacionalnom registru (npr. kod Organizacije ujedinjenih naroda).
- 3.5. U zračnom prostoru Bosne i Hercegovine nijedan zrakoplov ne može letjeti supersoničnom brzinom, osim ako Ministarstvo za takav let ne izda izričito ovlaštenje uz odobrenje vlade jednog ili oba entiteta.

Član 4.

VOJNO ZRAKOPLOVSTVO I DRUGO DRŽAVNO ZRAKOPLOVSTVO

- 4.1. Propisi koji reguliraju operacije vojnih zrakoplova u Bosni i Hercegovini moraju biti usklađeni sa osnovnim pravilima letenja kako ne bi ugrozili operacije civilnih zrakoplova.
- 4.2. Propisi koji reguliraju operacije vojnih zrakoplova u Bosni i Hercegovini izrađuju se u koordinaciji s BHDCA i Stalnim komitetom za vojna pitanja (SKVP).
- 4.3. Strani vojni zrakoplov može ući u zračni prostor Bosne i Hercegovine i operirati unutar tog prostora jedino ako za to posjeduje posebnu dozvolu izdatu od Ministarstva, a uz saglasnost Stalnog komiteta za vojna pitanja (SKVP) i u skladu sa uslovima datim u takvoj dozvoli.
- 4.4. U cilju omogućavanja preleta stranih državnih zrakoplova koji nemaju namjeru slijetanja u Bosnu i Hercegovinu, Ministarstvo može, uz saglasnost Stalnog komiteta za vojna pitanja, prenijeti ministarskom naredbom ovlaštenja za izdavanje dozvola za prelete na organizaciju koja pruža usluge kontrole letenja.

POGLAVLJE II:

Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine i direkcije za civilno zrakoplovstvo entiteta

Član 5.

UPRAVLJANJE, ORGANIZACIJA I FINANSIRANJE BHDCA

- 5.1. Na BHDCA primjenjuje se Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine. Vijeće ministara utvrđuje koeficijente predviđene u članu 36. stav 3. tog zakona vodeći računa o posebnoj prirodi posla državnih službenika u BHDCA.
- 5.2. Rukovodstvo BHDCA čine generalni direktor (u daljem tekstu: direktor) i dva zamjenika generalnog direktora (u daljem tekstu: zamjenik ili zamjenici, zavisno od konteksta). Direktor je odgovoran ministru. Zamjenici su odgovorni direktoru. Direktor i dva zamjenika generalnog direktora bit će izabrani iz reda tri konstitutivna naroda, vodeći računa o nacionalnoj i entitetskoj zastupljenosti.

- 5.3. Generalni direktor izradit će organizaciju BHDCA, kako bi se osiguralo efikasno izvršavanje dužnosti i odgovornosti BHDCA, kako je to utvrđeno ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona. Ova organizacija sastoji se od dva sektora, i to sektora: regulative i zračne navigacije. Na čelu svakog od sektora je zamjenik. Organizacija BHDCA podliježe odobrenju Ministarstva.
- 5.4. BHDCA finansira se iz Budžeta institucija BiH i iz sredstava koja ostvaruje svojom djelatnošću putem naplate naknada od korisnika usluga zračne navigacije. Ostvareni prihodi od naknada korisnika usluga zračne navigacije zrakoplovima koji lete kroz zračni prostor Bosne i Hercegovine raspoređuju se na BHDCA i entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo prema posebnim odlukama Vijeća ministara. Način povlačenja i namjena korištenja ovih sredstava vrši se u skladu s procedurama iz ICAO dokumenata 9082/5 i 9161/3.

Član 6.

NADLEŽNOSTI ZA DONOŠENJE PROPISA

- 6.1. Ukoliko nije drugačije utvrđeno, BHDCA nadležna je za donošenje bilo kojeg propisa zasnovanog na ovom zakonu. Prije usvajanja, BHDCA konsultirat će se s entitetskim direkcijama za civilno zrakoplovstvo. U izuzetnim okolnostima, BHDCA može donijeti propise koji stupaju na snagu odmah i bez prethodnih konsultacija entitetskih direkcija za civilno zrakoplovstvo. U kontekstu ovog zakona, pod izuzetnim okolnostima podrazumijevaju se događaji koji su izvan odgovarajuće kontrole BHDCA i koji zahtijevaju hitno i neodložno djelovanje BHDCA zbog sigurnosnih razloga, odnosno u javnom interesu. U izuzetne okolnosti ubraja se sljedeće: rat, građanski rat, neredi i demonstracije, teroristički akti, sabotaža, štrajk, epidemija, elementarne i prirodne nepogode.
- 6.2. Propisi se obavezno objavljuju u službenim glasilima Bosne i Hercegovine i entiteta. BHDCA može također odlučiti da objavi propise u službenim publikacijama civilnog zrakoplovstva.
- 6.3. U cilju olakšanja i ubrzanja regulatornog procesa i u cilju osiguranja evropske standardizacije, BHDCA ovim se ovlašćuje da uvrsti kao referencu u svoje propise odredbe Zajedničkih propisa za zrakoplovstvo (JAR). Kao referenca se također mogu uključiti i propisi nacionalnog civilnog zrakoplovstva drugih država, ukoliko su u skladu s članom 1.2. ovog zakona. Propisi koji se uključuju kao referenca moraju biti dostupni na engleskom jeziku, prije prijevoda na službene jezike Bosne i Hercegovine. Nakon uvrštavanja, svi takvi propisi postaju sastavni dio ovog zakona.
- 6.4. BHDCA može odobriti izuzeće od BHDCA propisa, pod uslovom da je to u javnom interesu i da time nije ugrožena sigurnost. BHDCA ne može takvu funkciju delegirati.
- 6.5. Žalba na propis koji donosi BHDCA može biti uložena Ministarstvu u bilo koje vrijeme od bilo koje fizičke ili pravne osobe iz Bosne i Hercegovine. U žalbi će podnosilac navesti pojedinosti propisa zbog kojih se žali, način na koji bi propis trebalo da se izmijeni, kao i razloge zbog kojih propis treba izmijeniti u javnom ili interesu sigurnosti. Ministarstvo je dužno pismeno odgovoriti u roku od trideset (30) dana od dana prijema žalbe.
- 6.6. Bez ograničavanja ovlaštenja BHDCA za donošenje propisa, Ministarstvo može usvojiti detaljne administrativne uslove i procedure koje će BHDCA poštivati u svom radu.

Član 7.

NADLEŽNOSTI ZA IZDAVANJE DOZVOLA

- 7.1. BHDCA je jedini organ vlasti nadležan za registraciju zrakoplova i izdavanje dozvola, potvrda, odobrenja i ovlaštenja u Bosni i Hercegovini. BHDCA ne može delegirati ove nadležnosti.
- 7.2. Izuzetno od odredbi stava 1. ovog člana, BHDCA delegirat će funkcije provođenja zakonskih mjera kao što su obavljanje pregleda, inspekcija i testiranja koji su neophodni za registraciju zrakoplova i izdavanje dozvola, potvrda, odobrenja i ovlaštenja na entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo, odnosno na bilo koju domaću ili stranu

propisno kvalificiranu pravnu osobu. Sve delegirane funkcije bit će provedene u skladu s pravilima i procedurama propisanim od BHDCA.

Član 8.

OBAVEZE I ODGOVORNOSTI BHDCA U POGLEDU ZRAČNE NAVIGACIJE

- 8.1. Obaveze i odgovornosti BHDCA u pogledu zračne navigacije utvrđuju se u Dijelu II. ovog zakona i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.
- 8.2. Da bi omogućila ispunjavanje obaveza i odgovornosti iz Dijela II. ovog zakona, BHDCA može koristiti potvrde, ovlaštenja, odobrenja i tehničke nalaze stranih civilnih zrakoplovnih vlasti, uključujući i agencije određene od takvih vlasti, i može pružati, na osnovu reciprociteta, slične usluge takvim stranim vlastima i agencijama.

Član 9.

INSPEKCIJSKI PREGLEDI

- 9.1. Radi osiguranja primjene i provođenja odredbi ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona kao i Zajedničkih propisa za zrakoplovstvo (JAR), Međunarodnih standarda i preporučene prakse koje propisuje Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo (ICAO), BHDCA obavlja inspekcije i kontrole posredstvom ovlaštenih inspektora.
- 9.2. Inspekcije i kontrole mogu se, između ostalog, obavljati na zrakoplovima, aerodromima i letilištima, sredstvima za kontrolu letenja i imaicima potvrda zračnih operatera, zrakoplovnom i drugom stručnom osoblju.
- 9.3. BHDCA će, između ostalog, urediti i uslove za imenovanje inspektora, ovlaštenja inspektora u obavljanju inspekcija i kontrola, oblik i sadržaj službenih akreditacija za inspektore, sadržaj izvještaja koji sastavljaju inspektori tokom inspekcije i kontrole.
- 9.4. Inspektori koje ovlasti BHDCA imaju slobodan pristup zrakoplovima, prostorijama i objektima kao i uvid u sve relevantne informacije i dokumente.

Član 10.

STATISTIČKI IZVJEŠTAJ

- 10.1. BHDCA je, u roku od najkasnije trideset (30) dana po završetku poslovnog tromjesječja, dužna podnijeti izvještaj Agenciji za statistiku Bosne i Hercegovine o svim poslovnim podacima koji budu potrebni za evidentiranje adekvatnih prometnih statističkih pokazatelja u skladu s domaćim i međunarodnim zahtjevima u pogledu izvještavanja.

Član 11.

ENTITETSKE DIREKCIJE ZA CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

- 11.1. Oganizacija i rukovođenje entitetskim direkcijama za civilno zrakoplovstvo bit će uređeni u skladu s relevantnim zakonima i propisima entiteta.
- 11.2. Po isteku prijelaznog perioda navedenog u članu 82. ovog zakona, entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo obavljat će funkcije civilnog zrakoplovstva i kontrole letenja u skladu s ovim zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona i delegiranjima.
- 11.3. Ukoliko zakonom nije drugačije predviđeno, BHDCA može prenijeti bilo koju od svojih funkcija na entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo. Sva delegiranja obavljaju se u pismenoj formi i u njima se konkretno navode uslovi za opoziv. Entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo, na koje se poslovi prenose ili su preneseni, neposredno izvještavaju BHDCA. Dalje delegiranje od entitetskih direkcija za civilno zrakoplovstvo nije dozvoljeno.
- 11.4. Žalba na odluke entitetskih direkcija za civilno zrakoplovstvo podnosi se u pismenoj formi BHDCA u roku od 30 dana od dana kada je odluka primljena. U žalbi će podnosilac navesti odluku zbog koje se žali i kako želi da se ona promijeni u javnom interesu ili interesu sigurnosti. BHDCA dužna je na žalbu odgovoriti u pismenoj formi u roku od trideset (30) dana od dana prijema žalbe.

- 11.5. Funkcije koje obavljaju entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo i koje se ne finansiraju iz nadoknada dodijeljenih entitetskim direkcijama za civilno zrakoplovstvo u skladu s članom 5.4. finansiraju se iz budžeta datog entiteta.

DIO II

CIVILNO ZRAKOPLOVSTVO

POGLAVLJE III:

Zračni prostor, kontrola letenja, aerodromi, potraga i spašavanje

Član 12.

ORGANIZACIJA ZRAČNOG PROSTORA I PRAVILA LETENJA

- 12.1. Organizaciju zračnog prostora i pravila letenja Bosne i Hercegovine izrađuje BHDCA u saradnji sa Stalnim komitetom za vojna pitanja, a odobrava ih Ministarstvo i objavljuje kao ministarsku naredbu o zrakoplovstvu u roku od šest (6) mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.
- 12.2. Pravila letenja za vojni zračni promet ne smiju ugroziti sigurnost civilnih zrakoplova.
- 12.3. Ministarstvo osigurava da se upravljanje zračnim prostorom BiH vrši u pravcu efikasnog, sigurnog i ekonomičnog korištenja civilnih zrakoplova, uzimajući također u obzir zahtjeve za zračnim prostorom u vojne svrhe.
- 12.4. Nijedan zrakoplov ne može ući ni operirati unutar zračnog prostora Bosne i Hercegovine ukoliko nema dozvolu za to kao što je to navedeno u tekstu, a i tada samo u skladu s važećim zakonima i propisima.
- 12.5. Kada je to neophodno u interesu odbrane ili u interesu sigurnosti, Vijeće ministara može, u koordinaciji sa Stalnim komitetom za vojna pitanja, proglasiti neke dijelove zračnog prostora zabranjenim, ograničenim ili opasnim zonama za civilne zrakoplove, te u tom smislu donositi posebne procedure. Zabrane ili ograničenja su, koliko god je to moguće, privremeni, a ukidaju se čim prestanu postojati razlozi za njihovu primjenu.

Član 13.

USLUGE U ZRAČNOJ PLOVIDBI

- 13.1. BHDCA osigurat će pružanje usluga u zračnoj plovidbi (Air Navigation Services) za letove nad teritorijom BiH.
- 13.2. Usluge u zračnoj plovidbi unutar zračnog prostora Bosne i Hercegovine bit će zajednički osigurane za civilni i vojni zračni promet. BHDCA osigurat će efikasnu koordinaciju između civilnog i vojnog zračnog prometa. Procedure za takvu koordinaciju dogovorit će se sa Stalnim komitetom za vojna pitanja.
- 13.3. BHDCA će, u konsultaciji s datom entitetskom direkcijom za civilno zrakoplovstvo, regulirati usluge koje će pružati svaka jedinica kontrole letenja i donijeti neophodne propise i priručnike u skladu s aneksima Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu.
- 13.4. Aerodromi, koje je BHDCA odabrala i shodno tome klasificirala, označavaju se kao kontrolirani aerodromi na kojima se moraju osigurati usluge kontrole letenja koje se sastoje od aerodromskih prilaznih i terminalnih usluga kontrole. Za kontrolirane aerodrome mora se dodijeliti adekvatan kontrolirani zračni prostor.
- 13.5. BHDCA delegirat će datoj entitetskoj direkciji za civilno zrakoplovstvo ovlaštenje za pružanje usluga aerodromske, prilazne i terminalne kontrole letenja na svakom kontroliranom aerodromu.
- 13.6. Svi kontrolori letenja u Bosni i Hercegovini moraju ispunjavati odredbe o licenciranju, sadržane u Aneksu 1. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu i propise EUROCONTROL-a o licenciranju kontrolora letenja.
- 13.7. Da bi se omogućila efikasna kontrola letenja međunarodnih civilnih letova, BHDCA može delegirati obavljanje usluga u zračnoj plovidbi unutar određenih zona i visinskih ograničenja službi za pružanje ovih usluga, koja djeluje pod nadležnošću druge države,

pod uslovom da je Bosna i Hercegovina sklopila sporazum s drugom državom u kojem su definirane zone i visinska ograničenja kao i uslovi za delegiranje. U skladu s tim, BHDCA može prihvatiti delegiranje usluga u zračnoj plovidbi od susjednih zemalja, ako je Bosna i Hercegovina sklopila takav sporazum s drugom državom.

- 13.8. Za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BHDCA osigurati će uspostavljanje, izgradnju, održavanje i rad zrakoplovnih navigacionih i komunikacionih sistema.
- 13.9. BHDCA osigurati će efikasno pružanje meteoroloških usluga za civilno zrakoplovstvo u Bosni i Hercegovini.
- 13.10. BHDCA osigurati će da usluge zrakoplovnih informacija budu pružane u skladu s obavezama Bosne i Hercegovine, kao što je to navedeno u Aneksu 15. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu .

Član 14.

AERODROMI

- 14.1. Izgradnja aerodroma i upravljanje aerodromima isključivo su pravo i odgovornost entiteta Bosne i Hercegovine, osim ako u posebnim slučajevima isključivo pravo i odgovornost nisu prenijeti na posebno tijelo osnovano sporazumom između nadležnih vlasti entiteta Bosne i Hercegovine.
- 14.2. Međunarodni i zračni transport unutar Bosne i Hercegovine može biti dozvoljen samo na aerodromima za koji su certificirani od BHDCA u skladu s ovim zakonom. Nijedna osoba ne može rukovoditi aerodromom ili dozvoliti njegovo korištenje, za međunarodni ili zračni prijevoz u Bosni i Hercegovini, ako operater aerodroma ne posjeduje važeću potvrdu za aerodrom izdatu od BHDCA.
- 14.3. Potvrda za aerodrom može se izdati nakon što se ispune sljedeći preuslovi:
 - 1) da je podnosilac zahtjeva operater aerodroma ili je potpuno ovlašten od operatera da rukovodi aerodromom i bude nosilac potvrde za aerodrom koja će se izdati;
 - 2) da fizičke karakteristike aerodroma i njegova vizuelna sredstva, kao i okolni teren, zgrade, objekti i njihove oznake, ispunjavaju ICAO standarde i Preporučenu praksu za kategorije zrakoplova koje su predviđene da koriste aerodrom;
 - 3) da su navigaciona sredstva i uređaji za slijetanje kao i drugi telekomunikacioni uređaji i sistemi napajanja električnom energijom na aerodromu adekvatni za predviđene operacije aerodroma;
 - 4) da je nivo usluga u zračnoj plovidbi, koje su osigurane na aerodromu, u skladu s ovim zakonom;
 - 5) da su na aerodromu na zadovoljavajućem nivou osigurane meteorološke usluge;
 - 6) da je program sigurnosti aerodroma u skladu s članom 57.4. ovog zakona;
 - 7) da su izrađeni prihvatljivi planovi za vanredne okolnosti na aerodromu i da će se ažurirati;
 - 8) da su uspostavljene odgovarajuće vatrogasne i spasilačke službe s adekvatnim brojem odgovarajućeg iskusnog i obučenog osoblja;
 - 9) da postoji prihvatljiva unutrašnja administrativna organizacija i uprava aerodroma; i
 - 10) da je uspostavljena odgovarajuća kontrola u saradnji s lokalnim vlastima u cilju sprečavanja izgradnje visokih zgrada, drugih objekata ili postavljanja svjetala, što može izazvati opasnost za zračni promet.

Prilikom izdavanja potvrde za aerodrom, BHDCA može propisati uslove i ograničenja za upotrebu aerodroma ako je to potrebno u interesu zrakoplovne sigurnosti ili sigurnosti.
- 14.4. BHDCA donijet će propise kojima se definiraju uslovi za različite kategorije aerodroma.
- 14.5. BHDCA može propisati posebne potvrde o kvalificiranosti za osobe koje osiguravaju zemaljske usluge zrakoplovne sigurnosti i sigurnosti za civilno zrakoplovstvo. BHDCA će specificirati tražene kvalifikacije a nosilac potvrde za aerodrom izdat će posebne potvrde o kvalificiranosti.

- 14.6. Odredbe člana 66. ovog zakona jednako se primjenjuju na osobe koje pružaju usluge za zrakoplovstvo na aerodromima i drugim objektima na zemlji.
- 14.7. BHDCA oduzet će ili suspendirati potvrdu za aerodrom izdatu prema članu 14.3. ukoliko utvrdi da aerodrom ili njegova organizacija, oprema, objekti ili službe nisu u skladu s važećim propisima, uslovima ili ograničenjima. BHDCA može tražiti od nosioca potvrde da u određenom vremenskom periodu preduzme mjere za korekciju, pod uslovom da se ovo može omogućiti bez ugrožavanja sigurnosti letenja. Do izvršenja mjera za korekciju, BHDCA može propisati ograničenja operacija na aerodromu.
- 14.8. Ministarstvo ugovara s operaterima aerodroma, koji su dobili potvrdu, izvršavanje zadataka za koje je odgovorna Bosna i Hercegovina, kao što je, između ostalog, imigraciona kontrola, carinska politika, provođenje međunarodnog i međuentitetskog krivičnog zakona uključujući sigurnost zrakoplovstva.

Član 15.

POTRAGA I SPAŠAVANJE

- 15.1. Ministarstvo utvrđuje propise o uspostavljanju službi potrage i spašavanja u skladu s odredbama Aneksa 12. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu. Ministarstvo može delegirati ovu funkciju na BHDCA.
- 15.2. Vijeće ministara osniva komisiju za potragu i spašavanje za Bosnu i Hercegovinu, s ciljem da se poboljšaju službe potrage i spašavanja u Bosni i Hercegovini. U sastavu te komisije nalaze se predstavnici nadležnih ministarstava uključenih u operacije potrage i spašavanja.
- 15.3. Službe potrage i spašavanja bit će osigurane unutar cijele teritorije Bosne i Hercegovine.
- 15.4. Postojat će jedan spasilački koordinacioni centar uspostavljen za cjelokupnu teritoriju Bosne i Hercegovine.
- 15.5. Organizacije koje pružaju usluge u zračnoj plovidbi, kao i certificirani aerodromi, dio su organizacije potrage i spašavanja i pružaju pomoć i informacije koje traži Spasilački koordinacioni centar. Čak i bez takvog zahtjeva, one će preduzeti radnje koje opravdavaju date okolnosti.
- 15.6. Operater ili korisnik zrakoplova, osobe koje su zaposlene u zrakoplovu ili na aerodromima ili drugim objektima za zrakoplovstvo dužne su učestvovati u potrazi i spašavanju. Osobe koje su učestvovala u potrazi i spašavanju zrakoplova imaju pravo na naknadu za takvo učešće. Ako Ministarstvo drugačije ne odluči na osnovu pojediničnog slučaja, naknadu plaća operater ili vlasnik traženog, odnosno spašavanog zrakoplova.
- 15.7. Službe potrage i spašavanja sarađuju s onim koji su odgovorni za istragu nesreća i s onim koji su odgovorni za brigu o onima koji su pretrpjeli nesreću. Da bi se olakšala istraga nesreće, uz jedinice za spašavanje će, kad god je to moguće, biti i osobe koje su kvalificirane za vođenje istrage o zrakoplovnim nesrećama, ali te osobe neće ometati primarni cilj spašavanja nastradalih.
- 15.8. Do dolaska odgovarajuće kvalificirane komisije za istraživanje nesreće ili istražitelja, određenih prema članu 59. ovog zakona, olupina zrakoplova neće se pomjerati više nego što je to potrebno za spašavanje osoba u zrakoplovu i odnošenje tijela poginulih osoba. Svi pomjereni predmeti čuvaju se na mjestu nesreće u skladu s praksom i postupcima uobičajenim u istrazi nesreća.

POGLAVLJE IV:

Registracija zrakoplova, državna pripadnost i registracijske oznake zrakoplova

Član 16.

REGISTAR ZRAKOPLOVA

- 16.1. BH. registar civilnih zrakoplova (u daljem tekstu: Registar) vodi BHDCA.
- 16.2. Registar je javna knjiga.
- 16.3. Sadržaj i način vođenja Registra utvrđuje se propisom donesenim na osnovu ovog zakona.

Član 17.

PODOBNOST ZA REGISTRACIJU

17.1. Zrakoplov se može upisati u Registar pod sljedećim uslovima:

- a) Da je vlasnik zrakoplova država Bosna i Hercegovina ili jedan od entiteta, odnosno kanton ili općina ili fizička osoba državljanin Bosne i Hercegovine s prebivalištem, odnosno pravna osoba sa sjedištem u Bosni i Hercegovini;
- b) Da zrakoplov posjeduje potvrdu o plovidbenosti koju izdaje BHDCA ili potvrdu o plovidbenosti koju izdaje druga država, a koja je priznata od BHDCA; i
- c) Dokaz o brisanju zrakoplova iz Registra bilo koje druge države.

Zrakoplov u vlasništvu strane fizičke osobe s prebivalištem u Bosni i Hercegovini bit će upisan u Registar zrakoplova pod uslovom da zrakoplov pretežno boravi u Bosni i Hercegovini na osnovu propisa BHDCA.

17.2. Zahtjev za upis u Registar podnosi vlasnik zrakoplova ili operater zrakoplova, uz saglasnost vlasnika, u pismenoj formi. Uz zahtjev se prilažu dokazi kojima se potvrđuje da je podnosilac zahtjeva vlasnik zrakoplova, odnosno operater zrakoplova, te isprave čije podnošenje se zahtijeva u skladu s ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona. O obavljenom upisu u Registar, podnosiocu zahtjeva za upis, BHDCA izdaje uvjerenje o registraciji zrakoplova.

17.3. Vlasnik zrakoplova ili operater dužan je u roku od 15 dana prijaviti BHDCA svaku nastalu promjenu podataka upisanih u Registar. Ukoliko je to primjenjivo, promjene unesene u Registar unose se i u uvjerenje o registraciji.

Član 18.

PRIVREMENA REGISTRACIJA I REGISTRACIJA ZRAKOPLOVA U ZAKUPU

18.1. Zrakoplov može biti privremeno upisan u Registar:

1. ako se zrakoplov nalazi u inozemstvu i izvršen je prijenos vlasništva na vlasnika u Bosni i Hercegovini, ali nisu ispunjeni svi uslovi za registraciju,
2. u svrhe ispitivanja i utvrđivanja letnih sposobnosti i tehničkih osobina zrakoplova izgrađenog u Bosni i Hercegovini koji nije homologiran, a koji udovoljava tehničkim zahtjevima za plovidbenost.

18.2. BHDCA izdaje potvrdu o privremenoj registraciji koja važi najduže 12 mjeseci.

18.3. Strani zrakoplov, koji je u zakup uzela fizička osoba državljanin Bosne i Hercegovine, odnosno pravna osoba sa sjedištem u Bosni i Hercegovini, upisuje se u Registar u roku od 12 mjeseci od dana kada je zrakoplov dopremljen u Bosnu i Hercegovinu. Taj rok može se produžiti za narednih šest (6) mjeseci, ako to, na zahtjev operatera tog zrakoplova, odobri BHDCA.

18.4. Odredbe ovog zakona koje se odnose na sigurnost zračnog prometa primjenjuju se na zrakoplov iz stava 3. ovog člana.

18.5. Zrakoplov upisan u Registar i dat u zakup stranoj fizičkoj ili pravnoj osobi radi obavljanja zračnog prometa u inozemstvu može se upisati u strani registar zrakoplova, na zahtjev zakupca uz odobrenje vlasnika, ako je to predviđeno propisima odnosne države. Ako se taj zrakoplov ne upisuje u strani registar, u Registru zrakoplova vodi se kao zrakoplov dat u zakup u inozemstvo.

Član 19.

BRISANJE IZ REGISTRA

19.1. Brisanje zrakoplova iz Registra obavlja se na osnovu zahtjeva vlasnika zrakoplova ili operatera zrakoplova uz saglasnost vlasnika, i to:

- 1) ako se više ne ispunjavaju uslovi iz člana 18. ovog zakona;
- 2) ako je zrakoplov registriran kao vojni zrakoplov;
- 3) ako je zrakoplov rastavljen, uništen ili izgubljen, a potraga okončana;

- 4) ako zrakoplov nije imao valjanu potvrdu o plovidbenosti tokom protekle tri godine, osim ako vlasnik nije u vremenskom periodu koji odredi BHDCA, dostavio dokaz o plovidbenosti.
- 19.2. Zahtjev za brisanje zrakoplova iz Registra podnosi se u roku od petnaest (15) dana od sticanja uslova iz stava 19.1. ovog zakona.
- 19.3. Ukoliko Registar zrakoplova pokazuje da nad zrakoplovom postoji hipoteka, zrakoplov se ne može brisati iz Registra bez saglasnosti nosioca hipoteke ili bez odluke nadležnog suda.
- 19.4. Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, BHDCA mora odmah poništiti uvjerenje o registraciji tog zrakoplova.
- 19.5. Nakon brisanja zrakoplova iz Registra, zrakoplovne isprave i knjige predaju se u BHDCA, izuzev dozvola za osoblje. Odrredba o predaji ne primjenjuje se u slučaju da je izvršen prijenos zrakoplova u drugu državu ili je na drugi način registriran u stranom registru zrakoplova.

Član 20.

DRŽAVNA PRIPADNOST I REGISTRACIJSKE OZNAKE ZRAKOPLOVA

- 20.1. Zrakoplovi koji su upisani u Registar moraju biti označeni zastavom Bosne i Hercegovine i oznakom "T9" – koju dodjeljuje ICAO za Bosnu i Hercegovinu kao i registarskom oznakom u skladu s propisima BHDCA.
- 20.2. Strani zrakoplov, tokom leta u zračnom prostoru Bosne i Hercegovine, mora nositi znake državne pripadnosti i registracijske oznake utvrđene propisom države registracije tog zrakoplova ili znake predviđene međunarodnim ugovorom.

POGLAVLJE V:

Uslovi za sigurnu upotrebu zrakoplova i zrakoplovnih uređaja

Član 21.

TEHNIČKI ZAHTJEVI ZA PLOVIDBENOST

- 21.1. Zrakoplov i zrakoplovni uređaj mogu se upotrebljavati u Bosni i Hercegovini samo ako zadovoljavaju uslove za sigurnu zračnu plovidbu (u daljem tekstu: tehnički zahtjevi za plovidbenost) i ekološku podobnost, predviđene ovim zakonom i propisima donesenima na osnovu ovog zakona.
- 21.2. Tehnički zahtjevi za plovidbenost određuju se zavisno od vrste, kategorije i namjene zrakoplova, odnosno od vrste i namjene zrakoplovnog uređaja.

Član 22.

USLOVI ZA UPOTREBU ZRAKOPLOVA

- 22.1. Zrakoplov se može upotrebljavati samo prema vrsti, kategoriji i namjeni naznačenoj u uvjerenju o plovidbenosti, na način propisan u odobrenom letačkom priručniku.
- 22.2. Uslovi i način upotrebe zrakoplova, zavisno od vrste, kategorije i namjene, te zrakoplovni uređaji koji moraju biti ugrađeni u avion, utvrđuju se propisom donesenim na osnovu ovog zakona.
- 22.3. Vojni zrakoplov BiH, koji se upotrebljava za letove koji se ne smatraju vojnim, mora udovoljavati tehničkim zahtjevima za plovidbenost predviđenim ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.

Član 23.

PROJEKTOVANJE, GRADNJA I PREPRAVKE

- 23.1. Projektovanje, gradnja i prepravke zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavljaju se prema tehničkim uslovima za gradnju utvrđenim propisom donesenim na osnovu ovog zakona.
- 23.2. Projektovanje, gradnju i prepravke zrakoplova ili zrakoplovnog uređaja, tehničku kontrolu i izradu tehničko-tehnološke dokumentacije, može obavljati samo ovlaštena pravna osoba koja zadovoljava uslove utvrđene propisom donesenim na osnovu ovog zakona.

- 23.3. Pravnoj osobi, koja podnese dokaze o ispunjavanju propisanih uslova, BHDCA izdaje potvrdu o ispunjenju tih uslova.
- 23.4. Izuzetno od odredbi stava 2. ovog člana, samoizgradnju ili sastavljanje zrakoplova, njegovih uređaja i izmjena može obavljati fizička osoba u skladu sa uslovima utvrđenim u propisima.
- 23.5. Za obavljanje pregleda, radi utvrđivanja ispunjenja uslova za izdavanje potvrde iz stava 3. ovog člana, plaća se propisana naknada.

Član 24.

OBAVEZNOST HOMOLOGACIJE

- 24.1. Novi tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, za koji je to određeno propisom donesenim na osnovu ovog zakona, podliježe postupku homologacije, radi utvrđivanja saglasnosti s tehničkim zahtjevima za plovidbenost, u skladu s ovim zakonom i propisom donesenim na osnovu ovog zakona.

Član 25.

HOMOLOGACIJA ZRAKOPLOVA I ZRAKOPLOVNOG UREĐAJA

- 25.1. Ispitivanje radi homologacije novog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja pravna osoba koja udovoljava uslovima utvrđenim propisom donesenim na osnovu ovog zakona i koju za to ovlasti BHDCA.
- 25.2. Na osnovu projektne i budžetske dokumentacije, te izvještaja o ispitivanju radi homologacije iz stava 1. ovog člana, BHDCA potvrđuje homologaciju i izdaje potvrdu o saglasnosti (Type Certificate Approval).
- 25.3. Priznavanje inozemnih homologacijskih ispitivanja tipa zrakoplova ili zrakoplovnog uređaja koji se prvi put uvozi, te stranih potvrda o usklađenosti i drugih odgovarajućih isprava, obavlja BHDCA i izdaje potvrdu o usklađenosti, u skladu s ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.
- 25.4. Troškove ispitivanja u postupku homologacije zrakoplova ili zrakoplovnog uređaja snosi podnosilac zahtjeva.
- 25.5. Za obavljanje pregleda, radi utvrđivanja ispunjavanja uslova za obavljanje ispitivanja radi homologacije iz stava 1. ovog člana, plaća se propisana naknada.

Član 26.

UVJERENJE O PLOVIDBENOSTI

- 26.1. Sposobnost zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu (u daljem tekstu: plovidbenost zrakoplova) utvrđuje se pregledom obavljenim na način utvrđen ovim zakonom i propisom donesenim na osnovu ovog zakona, a dokazuje se uvjerenjem o plovidbenosti koje izdaje, odnosno produžava BHDCA.
- 26.2. Uvjerenje o plovidbenosti izdaje se, u načelu, s rokom valjanosti od 12 mjeseci.

Član 27.

ODUZIMANJE UVJERENJA O PLOVIDBENOSTI

- 27.1. Ako se inspekcijskim pregledom utvrdi da zrakoplov ne odgovara kategoriji ili namjeni navedenoj u uvjerenju o plovidbenosti zrakoplova, odnosno da više ne udovoljava nekom od uslova za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, uvjerenje će se oduzeti i o tome donijeti rješenje.
- 27.2. Oduzeto uvjerenje vraća se BHDCA.
- 27.3. Na zahtjev operatera zrakoplova, izdat će se novo uvjerenje o plovidbenosti za odgovarajuću kategoriju, odnosno namjenu zrakoplova, pod uslovom da su ispunjeni propisani uslovi za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti.

Član 28.

PLOVIDBENOST STRANOG ZRAKOPLOVA

- 28.1. Uvjerenje o plovidbenosti stranog zrakoplova, izdato u državi registracije zrakoplova, priznaje se u Bosni i Hercegovini ako je izdato u skladu s međunarodnim ugovorima koji obavezuju Bosnu i Hercegovinu.
- 28.2. Ako se tokom inspeksijskog pregleda ili provjere stranog zrakoplova opravdano posumnja u njegovu plovidbenost ili ako je zrakoplov pretrpio oštećenje koje može uticati na njegovu plovidbenost, takvom zrakoplovu može se zabraniti uzlijetanje, a o zabrani i stanju zrakoplova mora se obavijestiti nadležno tijelo države registracije zrakoplova.
- 28.3. Ponovno uzlijetanje zrakoplova iz stava 2. ovog člana može se dopustiti uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnog tijela države registracije zrakoplova.

Član 29.

PREGLED RADI UTVRĐIVANJA PLOVIDBENOSTI ZRAKOPLOVA

- 29.1. Pregled zrakoplova radi utvrđivanja plovidbenosti obavlja se na zemlji i u letu, a može biti osnovni, redovni i vanredni.
- 29.2. Osnovni, redovni i vanredni pregled zrakoplova obavlja se na zahtjev operatera zrakoplova.
- 29.3. Vanredni pregled zrakoplova može narediti zrakoplovni inspektor, ako opravdano posumnja u plovidbenost zrakoplova.
- 29.4. Za obavljanje pregleda, radi utvrđivanja plovidbenosti iz stava 1. ovog člana, plaća se propisana naknada. Ako se vanredni pregled zrakoplova obavlja na zahtjev zrakoplovnog inspektora, naknada za obavljene pregled ne plaća se ako se pregledom utvrdi da je zrakoplov plovidben.

Član 30.

PREGLED ZRAKOPLOVA U LETU

- 30.1. Pregled zrakoplova u letu obavlja se ispitivanjem zrakoplova u letu ili provjerom zrakoplova u letu.
- 30.2. Ispitivanje zrakoplova u letu obavlja se na letu bez putnika i obuhvata ispitivanje letnih sposobnosti, tehničkih osobina i ponašanje zrakoplova u letu, u skladu s prethodno utvrđenim programom.
- 30.3. Provjera zrakoplova u letu može se obavljati na letu s putnicima i obuhvata provjeru ispravnosti rada uređaja i sistema zrakoplova na način koji ne ugrožava sigurnost leta.

Član 31.

OSNOVNI PREGLED ZRAKOPLOVA

- 31.1. Osnovni pregled zrakoplova obuhvata pregled zrakoplova, te provjeru rada uređaja i opreme zrakoplova na zemlji, pregled tehničke dokumentacije, te ispitivanje zrakoplova u letu.
- 31.2. Osnovni pregled zrakoplova obavlja se:
 - 1) na novoizgrađenom zrakoplovu i zrakoplovu nabavljenom u inozemstvu prije upisa u Registar,
 - 2) na ostalim zrakoplovima nakon obnove, odnosno popravka većeg dijela noseće strukture ili izmjene, koje mogu uticati na bitna svojstva zrakoplova (čvrstoća, vijek i tehničke karakteristike),
 - 3) na zrakoplovima kojima je rok važenja uvjerenja o plovidbenosti istekao za više od 6 mjeseci.

Član 32.

REDOVNI PREGLED ZRAKOPLOVA

- 32.1. Redovni pregled zrakoplova obavlja se prije izdavanja, odnosno prije produženja važenja uvjerenja o plovidbenosti.
- 32.2. Redovni pregled zrakoplova, u pravilu, obuhvata preglede iz člana 31. stava 1. ovog zakona i provjeru zrakoplova u letu, osim ispitivanja zrakoplova u letu. Ako se tokom redovnog pregleda zrakoplova utvrde nedostaci koji mogu uticati na sigurnost zrakoplova, a mogu se utvrditi provjerom zrakoplova u letu, obavlja se ispitivanje zrakoplova u letu.

Član 33.

VANREDNI PREGLED ZRAKOPLOVA

- 33.1. Vanredni pregled zrakoplova obavlja se ako zrakoplov pretrpi oštećenje većeg dijela strukture koje može uticati na njegovu plovidbenost. Vanredni pregled zrakoplova obavlja se i ako se opravdano posumnja da zrakoplov u upotrebi ne udovoljava propisanim tehničkim zahtjevima za plovidbenost.
- 33.2. Vanredni pregled zrakoplova obuhvata: pregled tehničke dokumentacije, pregled zrakoplova ili samo pojedinih njegovih dijelova, opreme ili uređaja, neophodnu provjeru ispravnosti rada na zemlji i ispitivanje zrakoplova u letu, ako se pregledom na zemlji plovidbenost ne može utvrditi.

Član 34.

TEHNIČKI LET ZRAKOPLOVA

- 34.1. Ako se utvrdi da zrakoplov ne udovoljava uslovima potrebnim za izdavanje uvjerenja o plovidbenosti, odnosno ako se na zrakoplovu za koji je izdato uvjerenje o plovidbenosti dogodi kvar, ali je zrakoplov sposoban za siguran let uz određena ograničenja, BHDCA može dopustiti da takav zrakoplov, bez putnika, obavi let od aerodroma na kojem se zatekao do aerodroma na kojem će se obaviti popravak.
- 34.2. Iznimno od odredbe stava 1. ovog člana, zrakoplov na kojem se dogodio kvar može i bez odobrenja BHDCA obaviti tehnički prelet od aerodroma na kojem se zatekao do aerodroma opredjeljenja na kojem će se obaviti popravak, u skladu s odgovarajućim postupcima za tehnički prelet zrakoplova i uslovima propisanim u letačko-operativnom priručniku, te na način utvrđen u letačkom priručniku zrakoplova.

Član 35.

NAREDBE O PLOVIDBENOSTI

- 35.1. BHDCA staviti će van snage potvrdu o usklađenosti (rješenje o homologaciji), odnosno uvjerenje o plovidbenosti ako utvrdi ili dobije izvještaj od nadležnog tijela države koja je homologirala određeni tip zrakoplova ili zrakoplovnog uređaja, njihovog proizvođača ili operatera, da je na zrakoplovu nastala greška zbog propusta u konstrukciji, ugrađenom materijalu, postupku gradnje i homologaciji, te zbog nepropisnog načina upotrebe i održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, dok se ta greška ne otkloni.
- 35.2. BHDCA narediti će da se provjeri postojanje greške na zrakoplovu i zrakoplovnom uređaju koji je registriran u Bosni i Hercegovini, iz razloga navedenih u stavu 1. ovog člana, a operateru zrakoplova narediti će da tu grešku otkloni u određenom roku.
- 35.3. Ako operater zrakoplova ne izvrši naredbe iz stava 2. ovog člana, BHDCA će oduzeti uvjerenje o plovidbenosti odnosno zrakoplova ili zabraniti njegovu upotrebu.
- 35.4. Ako se na zrakoplovu bh. proizvodnje, koji je homologiran u Bosni i Hercegovini, utvrdi greška iz stava 1. ovog člana, BHDCA će o tome neodložno izvijestiti tijelo nadležno za poslove zračnog prometa države u koju je zrakoplov izvezen i u kojoj je registriran.
- 35.5. Ako se na bh. zrakoplovu, proizvedenom u inozemstvu, kojem je homologacija priznata u Bosni i Hercegovini i za koji je izdato uvjerenje o plovidbenosti, utvrdi greška iz stava 1. ovog člana, BHDCA će o tome neodložno izvijestiti tijelo nadležno za poslove zračnog prometa države u kojoj je obavljena homologacija.

Član 36.

OBAVEZA ODRŽAVANJA ZRAKOPLOVA I ZRAKOPLOVNOG UREĐAJA

- 36.1. Operater zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavezan je tokom upotrebe pregledati i provjeravati zrakoplov i zrakoplovni uređaj i održavati ih u stanju koje osigurava sigurnu zračnu plovidbu u skladu s odredbama ovoga zakona i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.
- 36.2. Pregledi i provjere, popravci, zamjene i preventivno održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja (u daljem tekstu: održavanje), te obnove i izmjene na zrakoplovu i zrakoplovnom uređaju, kao i tehnička kontrola i kontrola kvaliteta obavljenih radova, moraju se obavljati u skladu s propisom donesenim na osnovu ovog zakona i tehničkim uputstvima proizvođača za određeni tip zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.
- 36.3. Operater zrakoplova obavezan je, u skladu s propisom donesenim na osnovu ovog zakona, osigurati provjeru zrakoplova prije svakog uzlijetanja, radi utvrđivanja sposobnosti zrakoplova za sigurnu zračnu plovidbu (plovidbenost), a osoba ovlaštena za provjeru zrakoplova obavezna je svojim potpisom u odgovarajućoj knjizi zrakoplova potvrditi da je provjera obavljena i da je zrakoplov plovidben.

Član 37.

OSOBE ZA ODRŽAVANJE

- 37.1. Održavanje, obnovu, preinake i tehničku kontrolu održavanja zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, izradu tehničko-tehnološke dokumentacije i operativno-tehničkih postupaka, te kontrolu kvaliteta obavljenih radova, može obavljati pravna osoba koja zadovoljava propisane uslove.
- 37.2. Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, pojedine poslove održavanja, provjere i male popravke na malom zrakoplovu, namijenjenom za nekomercijalnu upotrebu, može obavljati i ovlaštena fizička osoba ako posjeduje odgovarajuću dozvolu za taj tip zrakoplova.
- 37.3. Pravnoj osobi iz stava 1. i fizičkoj osobi iz stava 2. ovog člana, koja podnese dokaze o ispunjavanju uslova utvrđenih propisom donesenim na osnovu ovog zakona, BHDCA izdaje potvrdu o ispunjenju tih uslova.
- 37.4. Za obavljanje pregleda radi utvrđivanja ispunjavanja uslova za izdavanje potvrde iz stava 3. ovog člana plaća se propisana naknada.

Član 38.

POVJERAVANJE ODRŽAVANJA STRANOJ OSOBI

- 38.1. Ako operater zrakoplova povjerava održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja stranoj osobi, obavezan je BHDCA-u podnijeti dokaz da je nadležno tijelo države, u kojoj ta osoba ima sjedište, ovlastilo tu osobu za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja. Stranoj osobi, na njen zahtjev, BHDCA izdaje potvrdu o ispunjenju uslova za održavanje zrakoplova upisanog u Registar, propisanim ovim zakonom i propisima donesenim na osnovu ovog zakona.
- 38.2. Ako se zrakoplov upisan u Registar daje u zakup stranoj osobi, operater, odnosno vlasnik zrakoplova obavezan je ugovorom osigurati održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja prema odobrenom programu za održavanje kontinuiteta plovidbenosti, kod osobe koja je za te poslove ovlaštena i ispunjava uslove u skladu s odredbom stava 1. ovog člana.
- 38.3. Za obavljanje pregleda radi utvrđivanja ispunjavanja uslova za održavanje zrakoplova iz stava 1. ovog člana plaća se propisana naknada.

Član 39.

PROGRAM ZA ODRŽAVANJE ZRAKOPLOVA I ZRAKOPLOVNOG UREĐAJA RADI OSIGURANJA KONTINUITETA PLOVIDBENOSTI

- 39.1. Održavanje i tehnička kontrola zrakoplova i zrakoplovnog uređaja obavlja se prema programu za održavanje kontinuiteta plovidbenosti (u daljem tekstu: program održavanja), koji se utvrđuje za svaki tip i model zrakoplova i zrakoplovnog uređaja.

- 39.2. Program održavanja sadrži plan i propisane postupke za održavanje zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, te rokove i način njihovog izvršenja, a utvrđuje se u skladu s propisom donesenim na osnovu ovog zakona, zahtjevima za održavanje koje odobri nadležno tijelo države proizvođača, tehničkim uputstvima proizvođača za održavanje tog tipa zrakoplova i zrakoplovnog uređaja, načinom njihove upotrebe i rezultatima provjere njihove pouzdanosti tokom upotrebe.
- 39.3. Program održavanja utvrđuje operater zrakoplova ako sam održava zrakoplov i zrakoplovni uređaj, odnosno pravna osoba iz člana 37. ovog zakona, koja za to ispunjava propisane uslove i koju za to ovlasti BHDCA.
- 39.4. Program održavanja, na prijedlog operatera zrakoplova, odobrava BHDCA.
- 39.5. Za utvrđivanje uslova za odobravanje programa održavanja plaća se propisana naknada.

Član 40.

ISPRAVE I KNJIGE ZRAKOPLOVA

- 40.1. Zrakoplov koji se upotrebljava u zračnom prometu mora imati propisane isprave i knjige.
- 40.2. Isprave i knjige zrakoplova služe kao dokaz o identitetu, plovidbenosti i drugim osobinama zrakoplova.
- 40.3. Vrste isprava i knjiga iz stava 1. ovog člana, njihov sadržaj, te način vođenja knjiga uređuje propisom BHDCA.

Član 41.

UPOTREBA SLUŽBENIH JEZIKA

- 41.1. Isprave i knjige zrakoplova moraju biti napisane na jeziku konstitutivnih naroda BiH ili na engleskom jeziku.
- 41.2. Isprave i knjige zrakoplova koji učestvuju u međunarodnom zračnom prometu mogu biti napisane na jeziku konstitutivnih naroda BiH i na engleskom, ili na engleskom jeziku.

Član 42.

ISPRAVE I KNJIGE STRANIH ZRAKOPLOVA

- 42.1. Isprave i knjige stranih zrakoplova, izdate u skladu s propisima države registracije zrakoplova, vrijede u Bosni i Hercegovini ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom ili uz uslov uzajamnosti.
- 42.2. Iznimno od odredbe stava 1. ovog člana, isprave i knjige stranog zrakoplova vrijede u Bosni i Hercegovini i bez uslova uzajamnosti ako je to stranom zrakoplovu priznato u odobrenju iz člana 3.3. ovog zakona.

POGLAVLJE VI:

Posada zrakoplova i izdavanje zrakoplovnih dozvola

Član 43.

POTREBNI USLOVI ZA DOZVOLE

- 43.1. Vlasnik zrakoplova ili operater, ukoliko zrakoplovom ne operira vlasnik, osigurava, u skladu s primjenjivim propisima, da zrakoplov bude popunjen osobama koje imaju validne dozvole.
- 43.2. Nijedna osoba ne može raditi kao pilot, mehaničar-letač, navigator ili član posade u zrakoplovu, registriranom u Bosni i Hercegovini, ukoliko ne posjeduje važeću dozvolu, izdatu od BHDCA, ili stranu dozvolu koju je BHDCA učinila važećom putem potvrde o validaciji.
- 43.3. Stranim zrakoplovom u Bosni i Hercegovini mogu operirati osobe koje posjeduju strane dozvole, ukoliko su takve dozvole priznate u Bosni i Hercegovini u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom s državom njihovog registra.
- 43.4. BHDCA će donijeti propise koji se odnose na popunjavanje zrakoplova posadom i izdavanje dozvola članovima posade. BHDCA propisat će uslove za izdavanje dozvola

posadi, kao što su: starosna dob, znanje, vještina, iskustvo, fizičko i mentalno zdravlje i opća podobnost.

- 43.5. BHDCA osigurati će sve potrebne funkcije za izdavanje dozvola i nadzor imalaca dozvola.
- 43.6. Medicinska procjena kandidata za dozvole i imalaca dozvola, koju mogu zahtijevati BHDCA propisi, bit će izvršena od ljekara opće prakse ili specijalista koji su posebno kompetentni za zrakoplovnu medicinu. Rezultat takve ljekarske procjene bit će potvrđen u ljekarskoj potvrdi, izdatoj svakom od članova posade u skladu s BHDCA propisima.
- 43.7. Imalac dozvole ili potvrde o validaciji dužan je obavijestiti BHDCA o okolnostima koje utiču na njegovu sposobnost da vrši ovlaštenja iz njegove dozvole.
- 43.8. Dozvola će biti izdata na određeni vremenski period i može se obnoviti ukoliko imalac u momentu obnove dozvole ispunjava uslove za davanje dozvole.
- 43.9. BHDCA može stranu dozvolu učiniti važećom da bi imalac dozvole vršio ovlaštenja na zrakoplovu registriranom u Bosni i Hercegovini, ukoliko je ta strana dozvola izdata pod uslovima koji nisu manje zahtjevni od onih koji se primjenjuju na BHDCA dozvole. Validacija će biti potvrđena potvrdom o validaciji. BHDCA može propisati uslove i procedure za validaciju i nostrifikaciju strane dozvole. BHDCA može isto tako koristiti stranu dozvolu kao osnovu za izdavanje dozvole Bosne i Hercegovine (nostrifikacija strane dozvole). Potvrda o validaciji važit će samo zajedno sa stranom dozvolom na kojoj je zasnovana i samo onoliko dugo koliko bude važila ta strana dozvola.
- 43.10. U dozvoli i potvrdi o validaciji BHDCA odredit će ovlaštenja imaoaca, a isto tako i ograničenja i posebne uslove koji se mogu primijeniti.

Član 44.

REGISTAR DOZVOLA ZRAKOPLOVNOG OSOBLJA

- 44.1. BHDCA vodit će Registar dozvola zrakoplovnog osoblja, koje je licencirano prema ovom zakonu, uključujući članove posade, licencirano osoblje za održavanje i kontrolore letenja. Osobe kojima su izdate potvrde o validaciji također će biti registrirane.
- 44.2. BHDCA će u Registru dozvola zrakoplovnog osoblja čuvati svu dokumentaciju, koja je podnesena radi izdavanja i obnove svake dozvole i potvrde o validaciji.

Član 45.

OPOZIV I SUSPENZIJA DOZVOLA

- 45.1. BHDCA može trajno oduzeti dozvolu ili je oduzeti privremeno na određeni vremenski period ukoliko je imalac dozvole:
- 1) bio naročito nemaran što se tiče sigurnosti letenja ili je vršio ovlaštenja iz dozvole dok je bio pod uticajem alkohola, narkotika ili drugih droga, koji su ga učinili nesposobnim za sigurno izvršavanje svoje dužnosti;
 - 2) učestalo kršio zakon, naredbe ili propise civilnog zrakoplovstva;
 - 3) ocijenjen nesposobnim da izvršava dužnosti u avionu iz medicinskih ili psiholoških razloga;
 - 4) pokazao nedovoljno znanje ili vještinu da adekvatno izvršava privilegije svoje dozvole.
- 45.2. BHDCA može privremeno oduzeti dozvolu do rezultata zvanične istrage i dok se ne donese konačna odluka.
- 45.3. Ukoliko su zrakoplovne naredbe ili pravila prekršeni u manjem obimu, BHDCA može izdati pismo upozorenja.
- 45.4. Odredbe ovog člana ravnopravno će se primjenjivati na potvrde o validaciji stranih dozvola u Bosni i Hercegovini.

Član 46.

TESTOVI I ISPITIVANJA

- 46.1. Od imaoaca dozvole ili potvrde o validaciji može se u bilo koje vrijeme nakon prvobitnog izdavanja zahtijevati da se podvrgne teorijskim i praktičnim testovima kako bi se verificirala njegova kompetentnost, ili da se podvrgne ljekarskim ili psihološkim

ispitivanjima kako bi se odredila njegova sposobnost, kad god BHDCA ima razlog zahtijevati takve testove ili ispitivanja.

Član 47.

LETAČKA OBUKA

47.1. Za letačku obuku i pojedine letove posebne prirode BHDCA može propisati izuzeća od odredbi ovoga poglavlja.

POGLAVLJE VII:

Zračne usluge i zračni operateri

Član 48.

ZAHTJEVI ZA POTVRDE, KONCESIJE I DOZVOLE

48.1. U Bosni i Hercegovini usluge komercijalnog zračnog transporta za naknade ili iznajmljivanje jedino se mogu pružati u skladu s potvrdama, koncesijama i dozvolama kao što je propisano u ovom poglavlju.

48.2. Nijedna osoba ne može, za naknadu ili iznajmljivanje, pružati usluge komercijalnog zračnog transporta u, iz, i unutar zračnog prostora Bosne i Hercegovine, osim ako ne posjeduje Potvrdu o sposobnosti operatera (u daljem tekstu: AOC), izdatu u skladu s ovim zakonom ili izdatu od odgovarajućih organa vlasti strane države, ako se takva strana potvrda priznaje u Bosni i Hercegovini u skladu s međunarodnom konvencijom ili sporazumom.

48.3. U okviru svojih zakonskih ovlaštenja za nadzor sigurnosti letenja imalaca AOC, BHDCA može izdavati odobrenja, dozvole, potvrde, odstupanja, odnosno izuzeća u pogledu zakona o zrakoplovstvu, s tim da je u svakom trenutku zadržan jednak nivo sigurnosti letenja.

Član 49.

USLOVI ZA DOBIJANJE POTVRDE ZRAČNOG OPERATERA

49.1. AOC će biti izdat:

- a) a) fizičkoj osobi s državljanstvom BiH ili pravnoj osobi propisno registriranoj u Bosni i Hercegovini; ili
- b) b) jednom od entiteta Bosne i Hercegovine; ili
- c) d) državi Bosni i Hercegovini.

Član 50.

ZAHTJEVI ZA POTVRDU ZA ZRAČNOG OPERATERA

50.1. U cilju osiguranja sigurnosti operacija komercijalnog zračnog transporta, BHDCA donijet će propise kojima se definiraju uslovi za izdavanje potvrde o sposobnosti operatera za različite kategorije zračnih usluga.

50.2. U ove uslove, između ostalog, spadaju:

- 1) Uslovi u pogledu iskustva, znanja i kvalifikacija;
- 2) Finansijska sredstva u obliku bankovnog depozita ili garancije, u iznosu od najmanje 200,000 KM za obavljanje redovnih letova, 100,000 KM za charter letove i 10,000 KM za taksi letove;
- 3) Uslovi u pogledu osoblja, upravljanja, objekata i opreme.

50.3. Osim toga, imaoći AOC kao i strani zračni operateri neće uživati prava iz svojih potvrda ukoliko ne posjeduju važeće osiguranje ili odgovarajuću sigurnost prihvatljivu za BHDCA, koja pokriva odgovornosti za štetu izazvanu njihovim operacijama.

50.4. Potvrda zračnog operatera izdaje se za utvrđeni period važnosti i može se obnoviti ako imalac zadovoljava zahtjeve koji se primjenjuju u momentu obnove i podliježe novom rješenju BHDCA. BHDCA mora biti uvjerena da će svaki imalac AOC ostati sposoban da, u svakom trenutku , garantira sigurnost svojih operacija.

- 50.5. Uz potvrdu zračnog operatera, BHDCA izdaje specifikaciju operacija s detaljima odobrenih operacija i uslovima i ograničenjima koji se navode u potvrdi. BHDCA može ograničiti vrijeme validnosti specifikacije operacija i može je dopuniti ako i kada je to zahtijevano.
- 50.6. Svaki nosilac potvrde zračnog operatera izvještavat će BHDCA o svim promjenama koje mogu štetno djelovati na pitanja koja su bila osnov za izdavanje potvrde ili specifikacije operacija. Nosilac potvrde ne može uživati privilegije koje nisu navedene u potvrdi.

Član 51.

POTVRDE I DOZVOLE ZA POSEBNE AKTIVNOSTI

- 51.1. BHDCA može propisati da se za letaćku obuku pilota ili za obavljanje zrakoplovnih aktivnosti posebne prirode, čak i ako se te aktivnosti ne obavljaju za naknadu ili iznajmljivanje, zahtijeva AOC za obuku pilota prometne i komercijalne avijacije.
- 51.2. BHDCA može propisati da se zahtijevaju posebne dozvole za obavljanje egzibicija u zraku, takmičenja i drugih posebnih aktivnosti. Takve dozvole mogu se izdati kada su prihvatljive za okolinu i kada ne izazivaju opasnost po život i zdravlje ljudi na zemlji.
- 51.3. Komercijalna aktivnost za iznajmljivanje zrakoplova smatra se zračnom uslugom za koju se zahtijeva AOC.

Član 52.

PONIŠTENJE I SUSPENZIJA POTVRDA I DOZVOLA

- 52.1. Ako BHDCA utvrdi da se privilegije iz AOC ili dozvole koriste u suprotnosti s primjenjivim zakonima, rješenjima, propisima, uslovima i ograničenjima ili van obima specifikacije operacija, BHDCA može poništiti AOC ili dozvolu, ili ih može suspendirati do preduzimanja postupka za korekciju ili dalje provjere. Ako je to dovoljno u pogledu sigurnosti letenja, BHDCA može, kao alternativnu mjeru, propisati dodatna ograničenja u specifikaciji operacija, do preduzimanja postupaka za korekciju.
- 52.2. Potvrda o sposobnosti operatera smatra se poništenom ako se više ne ispunjava bilo koja od odredbi člana 50.

Član 53.

DOZVOLE ZA USLUGE U REDOVNOM ZRAČNOM PRIJEVOZU

- 53.1. Usluge zračnog prijevoza u redovnom međunarodnom ili zračnom prometu unutar Bosne i Hercegovine pružat će jedino imaoći potvrde zračnog operatera izdate u skladu s ovim zakonom. Odredbe takvih potvrda obuhvatit će ograničenja i uslove za usluge koje će pružati imalac potvrde.
- 53.2. Strani zračni operateri mogu pružati usluge redovnog zračnog prometa u, iz, i unutar Bosne i Hercegovine ukoliko je to utvrđeno međunarodnim bilateralnim ili multilateralim sporazumom u kome je Bosna i Hercegovina strana.
- 53.3. BHDCA propisuje uslove i odobrava tarife i prometne programe koji se primjenjuju na dozvole ili usluge u redovnom zračnom prometu prema bilateralnom ili multilateralnom sporazumu, u onoj mjeri u kojoj su oni u skladu s takvim sporazumom. Operater je obavezan dostaviti sve informacije potrebne kako bi BHDCA ispunila svoje zadatke.
- 53.4. Zračni operater, koji podnese zahtjev za odobrenje prometnog programa, osigurava dokaze da je program prihvaćen od zainteresirane aerodromske uprave u Bosni i Hercegovini.

Član 54.

DOZVOLE ZA NEREDOVNE ZRAČNE OPERACIJE

- 54.1. Za one komercijalne zračne operacije koje nisu redovne, BHDCA može izdati dozvolu za zračni promet i propisati uslove, s tim da operater ima važeći AOC, u skladu s članom 50.
- 54.2. BHDCA donosi propise koji reguliraju principe za dozvole i uslove prema stavu 1. ovog člana. Pri tome se BHDCA pridržava međunarodnih konvencija i sporazuma u kojima je

Bosna i Hercegovina strana. Propisi, također , utvrđuju slučajeve u kojima dozvole nisu potrebne.

Član 55.

PONIŠTENJE PROMETNIH DOZVOLA

- 55.1. Dozvola izdata prema čl. 54. može biti poništena ako je imalac znatno odstupio od uslova za njeno izdavanje, ili ako se ustanovi da nosilac nije u mogućnosti da uživa privilegije na prikladan način i ako se situacija nije popravila u propisanom roku. Dozvola se automatski smatra nevažećom ako je AOC imao istekao, ili je poništen ili suspendiran.

POGLAVLJE VIII:

Ostala pravila za sigurnost letenja i sigurnost civilnog zrakoplovstva

Član 56.

OSTALA PRAVILA ZA SIGURNOST LETENJA

- 56.1. BHDCA donosi pravila za upravljanje avionom kako bi se spriječile nesreće i, općenito, spriječila šteta i neugodnosti.
- 56.2. BHDCA donosi propise o zračnom prijevozu roba koje se mogu smatrati opasnim, ali čiji zračni prijevoz nije zabranjen. Takvi propisi će, u najvećoj mogućoj mjeri, biti usklađeni sa Standardima i preporučenom praksom Aneksa 18. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu. Detaljne specifikacije iz "Tehničke instrukcije za siguran zračni prijevoz opasnih roba " (ICAO dokument br. 9284, posljednje izdanje), kao referenca, bit će uključene u propise izdate od BHDCA.
- 56.3. Iz razloga javnog reda i sigurnosti, BHDCA može, putem službenika kontrole letenja koji rade u Bosni i Hercegovini, zahtijevati da vođa zrakoplova odmah prizemlji zrakoplov na najbliži pogodan aerodrom.
- 56.4. Što se tiče zrakoplova bez pilota ili bezmotornih zrakoplova ili zrakoplova koji su na neki drugi način neuobičajenog karaktera, BHDCA može dozvoliti izuzimanje od odredbi poglavlja IV.-VI. i Poglavlja X. ovog zakona, ili donijeti propise koji proizilaze iz tih poglavlja. Takva izuzeća ili propisi mogu biti doneseni jedino kada to nije protiv javnog interesa ili interesa sigurnosti letenja.
- 56.5. Uz konsultacije s upravom telekomunikacija Bosne i Hercegovine, BHDCA će utvrditi propise i uslove za instaliranje i upotrebu radioopreme u zrakoplovu i na zemlji u svrhe civilnog zrakoplovstva.
- 56.6. BHDCA može donijeti propise kojim se od osoba koje su na službi u zrakoplovu zahtijeva da sa sobom nose dozvole ili druga dokumenta.

Član 57.

SIGURNOST CIVILNOG ZRAKOPLOVSTVA

- 57.1. U interesu sigurnosti civilnog zrakoplovstva, Ministarstvo će preduzeti radnje i donijeti propise koji su neophodni da se osigura poštivanje međunarodnih konvencija i protokola o nezakonitim radnjama protiv civilnog zrakoplovstva i njegovih objekata i sredstava, u mjeri u kojoj su takve konvencije i protokoli ratificirani od Bosne i Hercegovine.
- 57.2. Ministarstvo uspostavlja Program sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine s ciljem da se zaštiti sigurnost, regularnost i efikasnost međunarodnog i međuentitetskog civilnog zrakoplovstva, time što će, putem propisa, osigurati zaštitu od radnji nezakonitog uplitanja. Ministarstvo će sklopiti sporazume s vladama entiteta, koji su potrebni za provođenje Programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine.
- 57.3. Ovim je BHDCA određena kao organ za koordinaciju sigurnosti civilnog zrakoplovstva u Bosni i Hercegovini. U tom svojstvu, BHDCA će :
- 1) izvještavati Ministarstvo u pogledu razvoja i provođenja Programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine;

- 2) utvrditi načine koordiniranja aktivnosti između ministarstava Bosne i Hercegovine i entiteta, kojih se ovo tiče ili koji su odgovorni za različite aspekte Programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine;
- 3) vršiti kontrolu nad raspodjelom zadataka za provođenje Programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine aerodromskim upravama, operaterima i drugim kojih se to tiče; i
- 4) po potrebi, saradivati s odgovarajućim vlastima drugih država kako bi se prilagodili odgovarajući programi sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine.

U izvršavanju svojih dužnosti prema ovom članu, BHDCA će poštivati odredbe Aneksa 17. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu u najvećoj mogućoj mjeri i izdati propise potrebne za njihovo provođenje.

- 57.4. Program sigurnosti aerodroma, adekvatan za potrebe međunarodnog zračnog prometa unutar Bosne i Hercegovine, bit će uspostavljen i održavan na svakom aerodromu koji je u službi takvog prometa i bit će odobren od BHDCA kao preduslov za izdavanje aerodromske potvrde. Svaka promjena u programu sigurnosti će, prije stupanja na snagu, biti odobrena od BHDCA.
- 57.5. Imalac aerodromske potvrde bit će odgovoran za koordiniranje implementacije sigurnosnih mjera na aerodromu. On će osigurati pružanje adekvatnih sigurnosnih usluga i osigurati potrebne pomoćne objekte. Imalac potvrde će, također, osigurati, putem sporazuma s lokalnim vlastima, da propisno ovlaštene i obučene službenici budu spremni i na raspolaganju za raspoređivanje na aerodromu kako bi pomogli u sumnjivim ili stvarnim slučajevima nezakonitog ometanja.
- 57.6. Svaki zračni operater, certificiran od BHDCA, koji pruža međunarodne zračne usluge iz Bosne i Hercegovine ili koji pruža zračne usluge unutar Bosne i Hercegovine, dužan je provoditi odgovarajući program sigurnosti kako bi ispunio zahtjeve iz Programa sigurnosti civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine. BHDCA odobrava takve programe sigurnosti operatera.

Član 58.

ZABRANE

- 58.1. Vojna oprema ne može biti transportirana civilnim zrakoplovom, osim ako je to izričito dozvoljeno od Ministarstva. U saradnji sa Stalnim komitetom za vojna pitanja, Ministarstvo donosi propise koji definiraju šta se smatra vojnom opremom.
- 58.2. Oružje se ne može unositi u putničku kabinu zrakoplova uključenog u komercijalni zračni transport, osim ako ga nose policajci na aktivnoj dužnosti a uz uslov prethodnog dogovora s operaterom i vođom zrakoplova.
- 58.3. Kada je to potrebno u interesu javnog reda ili sigurnosti, Ministarstvo, pored vojne opreme, može zabraniti i zračni prijevoz drugih specifičnih roba.
- 58.4. Nijedna osoba u bilo kojem svojstvu, bilo kao vlasnik, operater, pošiljalac pošiljke, primalac pošiljke, agent za utovar, putnik, član posade ili drugo, neće:
 - 1) koristiti ili namjeravati da koristi civilni zrakoplov kao sredstvo za prijevoz u, iz, ili unutar Bosne i Hercegovine bilo kojih roba čiji je zračni promet po zakonu, naredbi ili pravilima zabranjen, niti će
 - 2) prevoziti, pokušavati da prevozi ili omogućiti prijevoz civilnim zrakoplovom bilo kojih roba koje su zakonom ili propisima klasificirane kao opasne robe, osim ako pri tome poštuje sve propise i tehničke instrukcije koje se odnose na takav prijevoz.
- 58.5. Osoba, ovlaštena na osnovu ovog zakona, može zabraniti polijetanje zrakoplova, kada postoji razlog zbog kojeg se vjeruje da zrakoplov nije plovidben ili da nije odgovarajuće popunjen posadom, ili da na drugi način nisu ispoštovani zahtjevi, uslovi i zabrane za upravljanje letom shodno ovom zakonu.

POGLAVLJE IX:
Nesreće i incidenti sa zrakoplovima

Član 59.

ISTRAŽIVANJE NESREĆA I INCIDENATA

- 59.1. Ako se tokom leta zrakoplovom desi nesreća utvrđena u Aneksu 13. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu, provest će se istraga o toj nesreći radi utvrđivanja njenih uzroka kao i povreda i štete koja je pritom nastala.
- 59.2. Istraga će se također provesti ukoliko se dogodio incident utvrđen u Aneksu 13. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu ili ako se dogodi bilo šta što ukazuje na ozbiljan kvar zrakoplova na bilo kojem zrakoplovnom objektu ili službi na zemlji.
- 59.3. Osnovni cilj istrage nesreće ili incidenta je sprečavanje nesreća ili incidenata. Cilj ove aktivnosti nije da odredi krivicu ili odgovornost.
- 59.4. Osim ako Ministarstvo drugačije ne odluči u posebnom slučaju, istragu će provesti komisija imenovana od BHDCA. U manje kompliciranim slučajevima, BHDCA može imenovati jednog istražitelja.
- 59.5. Ministarstvo može donijeti odluku u konkretnom slučaju da imenuje posebnu komisiju za istragu.
- 59.6. Komisija i istražitelj imat će pristup neophodnim operativnim, tehničkim i pravnim stručnim mišljenjima vezanim za predmetnu istragu. Ako slučaj to zahtijeva, organi vlasti koji su imenovali komisiju ili istražitelja mogu zahtijevati pomoć stranih civilnih zrakoplovnih vlasti i tijela za istraživanje nesreća.
- 59.7. Sve zainteresirane strane u istrazi bit će obaviještene od BHDCA o slučaju i početku istrage. Bit će im pružena mogućnost da daju izjave komisiji ili istražitelju ukoliko oni to smatraju neophodnim za zaštitu svojih prava. Bit će obavještavani o napretku istrage u onolikoj mjeri u kojoj je to moguće bez štetnih posljedica po istragu.
- 59.8. Komisija ili istražitelj mogu ispitati sve one za koje se pretpostavlja da mogu dati informacije od značaja za istražitelja, i mogu pregledati predmete, dokumente, zapise i kompjuterski čuvane informacije za koje se učini da su od takvog značaja.
- 59.9. BHDCA će donijeti propise koji se primjenjuju u istragama nesreća i incidenata, kao i propise za obavještavanje i izvještavanje o nesrećama i incidentima.

Član 60.

OBAVJEŠTAVANJE I IZVJEŠTAVANJE

- 60.1. BHDCA vršit će dužnosti obavještavanja i izvještavanja Međunarodne organizacije za civilno zrakoplovstvo i njenih država članica o nesrećama zrakoplova, kao što je to zahtijevano Aneksom 13. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu.
- 60.2. Rezultati istrage o nesreći ili incidentu bit će prezentirani u izvještaju o istrazi prema zahtjevima Aneksa 13. Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu.. Ako je istragu provela posebna istražna komisija, izvještaj će biti podnesen Ministarstvu. Ako je istragu provela komisija ili istražitelj kojeg je imenovala BHDCA,, izvještaj će biti podnesen BHDCA. BHDCA će pregledati izvještaj i donijeti odluku o svojim preporukama i daljem prosljeđivanju izvještaja, ukoliko smatra potrebnim .

Član 61.

SARADNJA S LOKALNOM POLICIJOM

- 61.1. Ministarstvo će sklopiti neophodne sporazume s vladama entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine u cilju implementacije zakonodavstva koje osigurava pomoć lokalne policije na mjestu nesreće, kada ovo zahtijeva komisija ili istražitelj ili BHDCA.
- 61.2. Do počinjanja aktivnosti komisije ili istražitelja na mjestu nesreće, lokalna policija ili jedinica za potragu i spašavanje koja je uključena preduzet će korake da zaštiti mjesto nesreće i pomogne predstojeću istragu.

- 61.3. Ako je pronađen zrakoplov ili roba koja je prevožena zrakoplovom ili bilo šta što se tiče takvog zrakoplova ili takve robe, ili ako postoji razlog da se pretpostavi da je došlo do zrakoplovne nesreće, ništa što je pronađeno ne smije biti uklonjeno ili razmješteno bez dopuštenja policije ili komisije ili istražitelja, osim ako su takve akcije preduzete radi spašavanja ljudskog života ili iz drugih izuzetnih razloga.
- 61.4. Bilo koja osoba koja je stupila u posjed imovine na koju se odnosi prethodni stav o tome će odmah obavijestiti policiju ili komisiju ili istražitelja, koji će imati pravo preuzeti tu imovinu, ukoliko to smatraju potrebnim.

DIO III

OSTALE ODREDBE

POGLAVLJE X.

Vođa zrakoplova i dužnosti u zrakoplovu

Član 62.

VOĐA ZRAKOPLOVA

- 62.1. Kada se zrakoplov, registriran u Bosni i Hercegovini, koristi u svrhu letenja, mora imati vođu zrakoplova. Vođa zrakoplova odgovoran je za upravljanje zrakoplovom i za njegovu sigurnost tokom leta. Vođa zrakoplova ima najveća ovlaštenja u zrakoplovu. U smislu ovog zakona, smatra se da let obuhvaća vrijeme između trenutka kada se prva osoba ukrca na zrakoplov s namjerom da leti, do trenutka kada su se sve takve osobe iskrcale.
- 62.2. Vođu zrakoplova, i u slučajevima kada je to primjenjivo, njegovog zamjenika, određuje vlasnik zrakoplova. Ako zrakoplov koristi operater, a ne vlasnik, operater će odrediti vođu zrakoplova i njegovog zamjenika, ako je to pravo operatera dogovoreno s vlasnikom.
- 62.3. Ukoliko vođa zrakoplova nije određen, pilot s najvišim rangom djelovat će kao vođa zrakoplova. Ako je zrakoplov na zemlji i nema pilota u zrakoplovu, odgovornost za zrakoplov i njegovu sigurnost preuzima osoba koja je u zrakoplovu najviša po rangu.

Član 63.

DUŽNOSTI VOĐE ZRAKOPLOVA

- 63.1. Dužnost vođe zrakoplova je da:
- 1) prije leta osigura da je zrakoplov plovidben, spreman za let, popunjen posadom i da je natovaren prema uslovima koji se primjenjuju; i let pripremljen u skladu s važećim propisima.
 - 2) izvrši let u skladu s važećim propisima i
 - 3) nadgleda plovidbenost zrakoplova.
- 63.2. Vođa zrakoplova i posada dužni su brinuti se za putnike i teret u zrakoplovu i odgovorni su za sigurnost leta.
- 63.3. Vođa zrakoplova mora se pobrinuti da se propisani dokumenti zrakoplova unesu u zrakoplov i da se u njih vrši upis u skladu s relevantnim propisima koje donosi BHDCA.
- 63.4. Vođa zrakoplova ima istu obavezu kao i vlasnik ili operater zrakoplova da prijavi u BHDCA sve okolnosti, događaje ili kvarove koji utiču na sposobnost zrakoplova za let.
- 63.5. Ukoliko iz nužde i zbog sigurnosti zrakoplova, vođa zrakoplova nije u stanju ispoštovati primjenjive zahtjeve ili procedure, to će se odmah prijaviti relevantnoj jedinici kontrole letenja. Čim bude moguće nakon završetka leta, vođa zrakoplova će BHDCA prijaviti okolnosti incidenta.
- 63.6. Ako zrakoplov uđe u područje zabranjeno za letove, vođa zrakoplova pobrinut će se da zrakoplov napusti to područje čim postane svjestan da se nalazi u području zabranjenom za letove.

Član 64.

OVLAŠTENJA VOĐE ZRAKOPLOVA
OBAVEZE POSADE I PUTNIKA

- 64.1. Svi članovi posade obavezni su ispunjavati naređenja vođe zrakoplova bez obzira da li ona uključuju zadatke koji su van njihovih uobičajenih dužnosti.
- 64.2. Putnici su dužni ispunjavati naređenja vođe zrakoplova koja se tiču reda, sigurnosti letenja i sigurnosti u zrakoplovu.
- 64.3. Vođa zrakoplova ima pravo odbiti da primi u zrakoplov članove posade, putnike ili teret, i pravo da zahtijeva od njih da se iskrcaju ili uklone sa zrakoplova, ukoliko to zahtijevaju okolnosti.
- 64.4. Ako je zrakoplov u nevolji, opasnosti ili teškom položaju, ili ako osoba u zrakoplovu ugrozi zrakoplov ili sigurnost letenja ili sigurnost u zrakoplovu, vođa zrakoplova ima pravo koristiti sve raspoložive mjere koje okolnosti nameću da bi osigurao poslušnost, održao red ili otklonio opasnost po zrakoplov ili osobe ili imovinu u njemu. U mjeri koju opravdavaju okolnosti, vođa zrakoplova može primijeniti mjere prisile, ukoliko se situacija ne može drugačije razriješiti.
- 64.5. Svaki član posade obavezan je, bez posebnog zahtjeva, vođi zrakoplova pružiti svu potrebnu pomoć da bi se održao red, sigurnost letenja i sigurnost u zrakoplovu. Putnici također mogu pružiti takvu pomoć, ako to traži vođa zrakoplova preko bilo kojeg člana posade. U takvim slučajevima, članovi posade i putnici imaju ista prava kao vođa zrakoplova da upotrijebe mjere prisile prema stavu 4. ovog člana.

Član 65.

KRIVIČNA DJELA U ZRAKOPLOVU

- 65.1. Ako bi se u zrakoplovu izvršilo teže krivično djelo, vođa zrakoplova, ukoliko je to moguće, preduzima neodložne korake neophodne za istragu.
- 65.2. Ukoliko je to moguće, vođa zrakoplova pobrinut će se da izvršilac ne pobjegne, i može ga u tu svrhu zadržati, te ga predati čim to bude izvodljivo nadležnim vlastima Bosne i Hercegovine ili strane države.
- 65.3. Vođa zrakoplova pobrinut će se da se predmeti, za koje se smatra da su od značaja za istragu krivičnog djela, predaju nadležnim vlastima i pružit će tim vlastima sve informacije koje mogu biti od značaja za istragu događaja.

Član 66.

OPĆI USLOVI ZA RAD U ZRAKOPLOVU

- 66.1. Sve osobe koje rade u zrakoplovu pažljivo će izvršavati svoje dužnosti i poštovat će radne naredbe izdate od nadređenih.
- 66.2. Nikome, bez obzira da li ima dozvolu ili ne, nije dozvoljeno izvršavati dužnosti u zrakoplovu ukoliko je pod uticajem alkohola, opojnih ili drugih droga ili ako je koristio lijek koji može uticati na ugrožavanje sigurnosti letenja.
- 66.3. Niko, bez obzira da li ima dozvolu ili ne, čiji je posao u zrakoplovu vezan za zrakoplovnu sigurnost ili sigurnost letenja, ne smije obavljati svoje dužnosti ako pati od posljedica bolesti ili od zamora ili je iz nekog drugog sličnog razloga nesposoban svoje dužnosti obavljati na siguran način.

Član 67.

IZVJEŠTAVANJE O NESREĆAMA I INCIDENTIMA

- 67.1. U slučaju zrakoplovne nesreće koja uključuje smrt ili tešku povredu neke osobe, znatnu štetu zrakoplova ili imovine koja nije u zrakoplovu, vođa zrakoplova odmah će osigurati da se BHDCA izvijesti o događaju i podnijet će pismeni izvještaj BHDCA što je prije moguće (izvještaj o nesreći). Isto će se provesti ukoliko je postojao ozbiljan rizik od takvog događaja (izvještaj o incidentu).

67.2. Ako vođa zrakoplova nije u mogućnosti izvijestiti o događaju kako se zahtijeva stavom 1. ovog člana, dužnost je vlasnika ili operatera zrakoplova da to učini.

Član 68.

VOĐA STRANOG ZRAKOPLOVA

68.1. Vođa stranog zrakoplova koji, prema zakonu zemlje koja je odgovorna za kontrolu nad sposobnošću zrakoplova za let, ima ovlaštenja i dužnosti predviđene čl. 62. i 63. ovog zakona, ima ista ovlaštenja i dužnosti u Bosni i Hercegovini.

68.2. Ministarstvo može propisati u kojoj mjeri se ostale odredbe ovog poglavlja odnose na strane zrakoplove kojima se upravlja unutar Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJE XI:

Zračni prijevoz

Član 69.

PRIMJENJIVOST

69.1. Odredbe ovog poglavlja primjenjuju se na zračni prijevoz putnika, prtljaga ili tereta, bilo da se on vrši uz naknadu ili besplatno. Odredbe ovog poglavlja ne primjenjuju se na prijevoz pošte.

69.2. Do donošenja određenih zakona, zračni prijevoz putnika, prtljaga ili tereta vrši se u skladu s odredbama sljedećih međunarodnih konvencija:

- 1) 1) "Varšavska konvencija", što se u ovom zakonu odnosi na Konvenciju za unifikaciju određenih pravila vezanih za međunarodni zračni prijevoz, potpisanu u Varšavi 12. oktobra 1929. godine i dopunjenu Protokolom potpisanim u Hagu 28. septembra 1955. godine.
- 2) 2) "Konvencija iz Guadalahare", što se u ovom zakonu odnosi na Dopunsku konvenciju o međunarodnom zračnom prijevozu od strane osobe koja nije prijevoznik prema ugovoru, potpisanu u Guadalahari 18. septembra 1961. godine.

Član 70.

POTREBNI PODACI ZA PUTNIČKU KARTU

70.1. Za prijevoz putnika bit će izdata karta koja sadrži:

- a) naznaku mjesta polaska i odredišta;
- b) ako se mjesto polaska i odredište nalaze u istoj državi, i ako je predviđena jedna ili više dogovorenih stanica u drugoj državi, naznaku barem jedne takve stanice;
- c) napomenu da se na prijevoz može primijeniti Varšavska konvencija ili odgovarajući zakon, i da konvencija ili zakon, u pravilu, ograničava odgovornost prijevoznika za povredu i u pogledu gubitka, uništenja ili oštećenja prtljaga.

70.2. Putnička karta predstavlja dokaz o zaključenju ugovora o prijevozu i uslovima prijevoza.

70.3. Neposjedovanje, neispravnost ili gubitak putničke karte ne utiče na važenje ugovora o prijevozu, koji ipak podliježe pravilima ovog poglavlja.

70.4. Ukoliko se, uz dozvolu prijevoznika, putnik ukrca na zrakoplov iako nije izdata putnička karta ili ukoliko karta ne sadrži potrebnu napomenu u skladu s članom 70.1. c) ovog člana, prijevoznik nema pravo iskoristiti ograničenja odgovornosti navedena u članu 76. ovog poglavlja.

Član 71.

DOKUMENTACIJA ZA PRIJEVOZ PRTLJAGA

71.1. Za prijevoz evidentiranog prtljaga izdaje se potvrda o prtljagu. Ukoliko potvrda nije priložena uz putničku kartu ili uključena u nju u skladu s odredbama člana 69.1, ona sadrži podatke koji su potrebni u skladu s tim članom.

71.2. Potvrda o prtljagu, ukoliko se ne dokaže suprotno, predstavlja dokaz o evidentiranju prtljaga i o uslovima prijevoza.

71.3. Neposjedovanje, neispravnost ili gubitak potvrde o prtljagu ne utiče na važenje ugovora o prijevozu, koji ipak podliježe pravilima ovog poglavlja. Ako je prijevoznik preuzeo prtljag i ako nije izdata potvrda o prtljagu, ili ako potvrda o prtljagu, ili putnička karta uz koju je potvrda priložena ili u koju je uključena, ne sadrži potrebnu napomenu u skladu s članom 70.1, prijevoznik ipak nema pravo iskoristiti ograničenja odgovornosti navedena u članu 76. ovog poglavlja.

Član 72.

DOKUMENTACIJA ZA PRIJEVOZ TERETA

- 72.1. Prijevoznik ima pravo za prijevoz tereta zahtijevati da pošiljalac popuni i preda dokument o prijevozu koji se zove zrakoplovni tovarni list. Pošiljalac ima pravo zahtijevati da prijevoznik prihvati ovaj dokument.
- 72.2. Neposjedovanje, neispravnost ili gubitak zrakoplovnog tovarnog lista ne utiče na važenje ugovora o prijevozu, koji, sa izuzecima koji proizlaze iz odredbe člana 76., ipak podliježe pravilima ovog poglavlja.
- 72.3. Pošiljalac popunjava zrakoplovni tovarni list u tri primjerka i predaje ga s teretom. Prvi primjerak označava se sa "za prijevoznika" i potpisuje ga pošiljalac. Drugi primjerak označava se sa "za pošiljaoca", njega potpisuju pošiljalac i prijevoznik, i on ide uz teret. Treći primjerak potpisuje prijevoznik i predaje ga pošiljaocu nakon prijema tereta.
- 72.4. Prijevoznik potpisuje zrakoplovni tovarni list prije utovara tereta na avion. Njegov potpis može biti zamijenjen pečatom. Potpis pošiljaoca može biti štampan ili zamijenjen pečatom.
- 72.5. Ukoliko je, na zahtjev pošiljaoca, prijevoznik popunio zrakoplovni tovarni list, smatra se, ukoliko se ne dokaže suprotno, da je on to učinio u ime pošiljaoca.
- 72.6. Ukoliko prijevoz obuhvata više od jedne pošiljke, pošiljalac popunjava posebne tovarne listove, ukoliko to traži prijevoznik.
- 72.7. Zrakoplovni tovarni list sadrži:
- 1) naznaku mjesta polaska i odredišta;
 - 2) ukoliko se mjesto polaska i odredište nalaze u istoj državi, i ukoliko je predviđena jedna ili više dogovorenih stanica u drugoj državi, naznaku barem jedne takve stanice;
 - 3) napomenu da se može primijeniti Varšavska konvencija ili odgovarajući zakon, i da ova konvencija ili zakon, u pravilu, ograničava odgovornost prijevoznika u pogledu gubitka, uništenja ili oštećenja tereta.
- 72.8. Ukoliko je, uz dozvolu prijevoznika, teret utovaren na zrakoplov iako nije popunjen zrakoplovni tovarni list, ili ukoliko zrakoplovni tovarni list ne sadrži potrebnu napomenu prema članu 72.7, prijevoznik nema pravo iskoristiti ograničenja odgovornosti navedena u članu 76. ovog poglavlja.
- 72.9. Ukoliko se ne dokaže suprotno, zrakoplovni tovarni list predstavlja dokaz o zaključenju ugovora, o prijemu tereta i o uslovima prijevoza.
- 72.10. Ukoliko se ne dokaže suprotno, podaci iz zrakoplovnog tovarnog lista, koji se odnose na težinu, dimenzije, ambalažu tereta i broj pošiljki, prihvatljivi su kao dokaz. Ostali podaci iz zrakoplovnog tovarnog lista, koji se odnose na količinu ili zapreminu tereta, kao i podaci koji se odnose na uslove tereta, s druge strane, nisu prihvatljivi kao dokaz protiv prijevoznika osim ukoliko je on, u prisustvu pošiljaoca, provjerio podatke i ovu činjenicu naveo u zrakoplovnom tovarnom listu, ili ukoliko se podaci odnose na stvarno stanje tereta.
- 72.11. Pošiljalac obeštećuje prijevoznika za štetu nanесenu prijevozniku ili nekoj drugoj osobi kojoj je prijevoznik odgovoran zbog neispravnosti, netačnosti ili nepotpunosti podataka u vezi s teretom koje je pošiljalac unio u zrakoplovni tovarni list.

Član 73.

MOGUĆNOSTI ZAMJENE ZA ZRAKOPLOVNI TOVARNI LIST

- 73.1. Svaki drugi metod kojim bi se sačuvala evidencija o prijevozu koji se treba izvršiti može, uz pristanak pošiljaoca, zamijeniti uručivanje zrakoplovnog tovarnog lista. Ukoliko se koriste takve druge metode, prijevoznik, ako to traži pošiljalac, uručuje pošiljaocu potvrdu za teret kojom se dozvoljava identifikacija pošiljke i pristup informacijama sadržanim u evidenciji sačuvanoj uz pomoć takvog drugog metoda.
- 73.2. Nemogućnost upotrebe, na mjestu tranzita i odredištu, drugog metoda, kojim bi se sačuvala evidencija o prijevozu spomenuta u prvom odjeljku ovog stava, ne daje pravo prijevozniku da odbije prihvatiti teret za prijevoz.

Član 74.

ISPORUKA TERETA

- 74.1. Primjenjuju se precizne odredbe Varšavske konvencije o pravu na raspolaganje teretom i isporuci tereta.

Član 75.

ODGOVORNOST PRIJEVOZNIKA

- 75.1. Ukoliko u daljem tekstu nije drugačije predviđeno, prijevoznik je odgovoran za povredu nanесenu putniku, ukoliko se slučaj koji je prouzrokovao povredu desi u zrakoplovu ili u toku ukrcavanja ili iskrcavanja. Odштeta se određuje u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine.
- 75.2. Uz gore navedene izuzetke, prijevoznik je odgovoran za штetu nanесenu gubitkom ili uništenjem ili оštećenjem evidentiranog prtljaga ili tereta, ukoliko se slučaj koji je prouzrokovao штetu desi dok su prtljag ili teret pod nadzorom prijevoznika, na aerodromu ili u zrakoplovu ili, u slučaju slijetanja izvan aerodroma, gdje god se teret nalazi.
- 75.3. Ukoliko je, u skladu s ugovorom o prijevozu, u toku utovara, isporuke ili tranzita pošiljke prijevoz kopnom ili morem obavljen izvan aerodroma, smatra se da je svako оštećenje prtljaga ili tereta ipak, ukoliko prijevoznik ne može dokazati suprotno, rezultat slučaja koji se desio tokom perioda spomenutog u članu 72. ovog zakona.
- 75.4. Ukoliko u daljem tekstu nije drugačije predviđeno, prijevoznik je odgovoran za штetu prouzrokovanu zakašnjenjem u zračnom prijevozu putnika, evidentiranog prtljaga ili tereta.
- 75.5. Prijevoznik nije odgovoran ako može dokazati kako su on ili njegovi agenti preduzeli sve neophodne mjere da bi se izbjegla оštećenja ili da je za njega ili za njih bilo nemoguće preduzeti takve mjere.
- 75.6. Ako prijevoznik može dokazati da je osoba koja je pretrpjela штetu sama doprinijela tome svojim nemarom, одштeta se smanjuje na iznos koji se smatra razumnim.

Član 76.

OGRANIČENJA ODGOVORNOSTI PRIJEVOZNIKA

- 76.1. U prijevozu osoba odgovornost prijevoznika ograničena je na iznos od 16600 Specijalnih prava vučenja (Special Drawing Rights) za ukupan iznos koji se potražuje na ime naknade, po bilo kojem osnovu, u pogledu štete koja je pretrpljena kao rezultat smrti ili povrede putnika. U slučajevima gdje se одштeta može isplatiti u ratama, odgovarajuća osnovna vrijednost datih rata ne prelazi gore navedeni limit. Ukoliko transport vrši prijevoznik iz Bosne i Hercegovine, odgovornost je ograničena na 100000 Specijalnih prava vučenja. Prijevoznik se, kartama ili standardnim uslovima za transport, obavezuje da će primjenjivati ovaj limit. Ukoliko prijevoznik iz Bosne i Hercegovine vrši transport samo jednim dijelom, gore navedeni viši limit primjenjuje se samo na onaj dio transporta koji vrši ovaj prijevoznik. Međutim, može se sklopiti ugovor kojim se predviđaju veća ograničenja odgovornosti od gore navedenih.
- 76.2. Odgovornost prijevoznika za evidentirani prtljag ili teret ograničena je na 17 Specijalnih prava vučenja po kilogramu, ukoliko pošiljalac nije, u trenutku predaje prtljaga ili tereta prijevozniku, potpisao posebnu deklaraciju o isporuci na odredištu i platio dodatan iznos

ukoliko je to potrebno. U tom slučaju, prijevoznik je dužan platiti iznos koji nije viši od iznosa iz deklaracije, osim ukoliko on ne dokaže da taj iznos prelazi interes pošiljaoca za isporuku na odredištu.

- 76.3. U slučaju gubitka, oštećenja ili zakašnjenja u isporuci dijela evidentiranog prtljaga ili tereta, kod određivanja ograničenja odgovornosti prijevoznika uzima se u obzir samo ukupna težina date pošiljke ili pošiljki. Međutim, ukoliko je ovo uticalo na vrijednost ostalih pošiljki, obuhvaćenih istom potvrdom o teretu ili zrakoplovnim tovarnim listom, ukupna težina takve pošiljke ili pošiljki također se uzima u obzir kod određivanja ograničenja odgovornosti.
- 76.4. Odgovornost za predmete koji ostaju kod putnika ograničena je na 332 Specijalna prava vučenja za svakog putnika.
- 76.5. Smatra se da se gore navedene sume izražene u Specijalnim pravima vučenja odnose na Specijalna prava vučenja definirana od Međunarodnog monetarnog fonda.

Član 77.

DOPUNSKA PRAVILA

- 77.1. Dopunska pravila koja se odnose na odgovornost prijevoznika, na zračni prijevoz koji vrši osoba koja nije prijevoznik prema ugovoru, kombinirani prijevoz i druga posebna pitanja primjenjuju se u skladu s odredbama Varšavske konvencije i Konvencije iz Guadalahare.

POGLAVLJE XII:

Odgovornost za štetu nanесenu od zrakoplova osobama i imovini koja se ne prevozi

Član 78.

ODGOVORNOST VLASNIKA I KORISNIKA

- 78.1. Vlasnik zrakoplova odgovoran je za štetu ili povredu koja je prilikom operacija zrakoplova nanесena osobama ili imovini koja se ne prevozi zrakoplovom, čak i ukoliko on nije prouzrokovao štetu. Odgovornost se može smanjiti ukoliko je oštećena osoba doprinijela oštećenju ili povredi.
- 78.2. Ako je do oštećenja ili povrede došlo prilikom operacija dvaju ili više zrakoplova, za što su njihovi vlasnici odgovorni u skladu s ovim poglavljem, oni su odgovorni jedan za sve i svi za jednog. Oni među sobom dijele konačne troškove naknada koje odgovarajući sud smatra razumnim. Ako, prilikom takvog rada, dođe do oštećenja ili povrede nekog od zrakoplova ili osoba ili imovine koja se nalazi u nekom od zrakoplova, odredbe člana 78.1. ne primjenjuju se na takvo oštećenje ili povredu.
- 78.3. Ukoliko neka osoba koristi zrakoplov bez odobrenja vlasnika, korisnik, a ne vlasnik, odgovoran je za oštećenje ili povredu do koje pri tome dođe.
- 78.4. Kad je zrakoplov u nečijem posjedu na osnovu kupovine na kredit s klauzulom na pravo opoziva, kupac je odgovoran u skladu s ovim zakonom.
- 78.5. Kad je zrakoplov u nečijem posjedu na osnovu prava na korištenje, odgovoran je korisnik, a ne vlasnik ukoliko su:
- 1) vlasnik i korisnik sklopili sporazum o tome da će korisnik biti odgovoran; i ukoliko
 - 2) pravo na korištenje važi za period koji nije kraći od godinu dana; i ukoliko
 - 3) korisnik, u skladu sa sporazumom, ima pravo odrediti pilote za zrakoplov ili koristiti zrakoplov uz naknadu; i ukoliko je
 - 4) u registar zrakoplova upisan podatak o pravu na korištenje.
- 78.6. Kad je zrakoplov u nečijem posjedu na osnovu prava na korištenje, ali se ne može primijeniti član 78.5., korisnik i vlasnik su, zajedno i pojedinačno, odgovorni u skladu s ovim zakonom, ukoliko korisnik:
- 1) prema sporazumu s vlasnikom, ima pravo odrediti pilote za zrakoplov, ili
 - 2) iako nema pravo na to, odredi pilota kojeg nije zaposlio vlasnik i tom prilikom dođe do oštećenja.

Član 79.

ZAHTJEVI ZA ODŠTETU

- 79.1. Vlasnik ili druga osoba koja je platila određenu sumu u skladu s ovim zakonom može tražiti odštetu od osobe koja je prouzrokovala štetu ili povredu.
- 79.2. Ukoliko bilo koja osoba koja vrši poslove u zrakoplovu svojom greškom ili propustom u toku obavljanja dužnosti prouzrokuje štetu kao rezultat letenja, sud može, imajući u vidu ograničenu prirodu greške ili propusta, obim štete, ili druge okolnosti, smanjiti nadoknadu na sumu koja se smatra razumnom.
- 79.3. Odredba člana 79.2. također se primjenjuje na osobe koje obavljaju dužnosti u okviru neke aerodromske organizacije, organizacije za usluge zračnog prometa ili na drugim mjestima, osim u zrakoplovu, u svojstvu od kojeg zavisi sigurnost zračnog prometa.

POGLAVLJE XIII:

Naredbe i druge mjere BH FCA i kazne za kršenje Zakona o zrakoplovstvu, naredbi i propisa donesenih u skladu s ovim zakonom

Član 80.

NAREDBE I DRUGE MJERE BHDCA

- 80.1. Komisija za prekršaje BHDCA (u daljem tekstu:Komisija za prekršaje) može izdati sljedeće naredbe i preduzeti sljedeće mjere u pogledu fizičke, odnosno pravne osobe:
- a) izdati pismena upozorenja;
 - b) izdati pismene naloge;
 - 1. kojima se zahtijeva prestanak kršenja i uzdržavanje od kršenja ovog zakona i propisa BHDCA, i preduzimanje korektivnih radnji;
 - 2. kojima se postavljaju posebni zahtjevi u pogledu sigurnosti;
 - c) izdati pismene naloge kojima se privremeno obustavlja izvršenje obaveza fizičke, odnosno pravne osobe kada postoje dokazi:
 - 1. da je ta fizička, odnosno pravna osoba počinila jedan od prekršaja utvrđenih u članu 81. ovog zakona; ili
 - 2. da ta fizička, odnosno pravna osoba ne ispunjava uslove u pogledu kvalifikacija, iskustva, ili druge uslove utvrđene u propisu koji donosi BHDCA;
 - 3. da je ta fizička, odnosno pravna osoba optužena za izvršenje krivičnog djela;
 - d) ukinuti dozvolu, potvrde ili odobrenja.
- 80.2. Ako se protiv fizičke ili pravne osobe iz člana 80. stava 1. tačka c) 3. ovog člana donese pravnosnažna presuda, Komisija za prekršaje može izdati pismeni nalog kojim se fizička, odnosno pravna osoba smjenjuje s dužnosti.
- 80.3. Ako fizička ili pravna osoba ne postupa u skladu s pismenom naredbom Komisije za prekršaje, Komisija za prekršaje izdaje pismeni nalog kojim se neodložno i privremeno obustavlja izvršenje obaveza i odgovornosti fizičke, odnosno pravne osobe. Za pismene naloge, izdate u skladu s ovim stavom, nije potrebno nikakvo prethodno obavještenje ili rasprava.
- 80.4. U sastav Komisije za prekršaje ulaze tri člana. BHDCA i direkcije za civilno zrakoplovstvo oba entiteta imenuju po jednog člana Komisije. Direktor i njegovi zamjenici ne mogu biti imenovani za članove Komisije za prekršaje. Mandat članova traje jednu godinu. BHDCA, između ostalog, uređuje sazivanje zasjedanja Komisije za prekršaje, razrješenje članova i postupak koji provodi Komisija za prekršaje. Komisija za prekršaje ne može delegirati funkciju za davanje naredbi i preduzimanje mjera kako je utvrđeno u ovom članu. Komisiju imenuje ministar. Direktor BHDCA odobrava Poslovnik kojim je određen nacionalni i entitetski sastav Komisije.
- 80.5. Na zahtjev Komisije za prekršaje, sve službe za provođenje zakona u Bosni i Hercegovini pomažu u provođenju njenih naredbi i mjera.

80.6. Žalba na naredbe ili mjere Komisije za prekršaje podnosi se Ministarstvu u roku od osam (8) dana od dana prijema naredbe ili mjere. Ministarstvo postupa u skladu sa Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine. Podnesenom žalbom ne odgađa se izvršenje naloga ili mjere. Ministarstvo je obavezno dati pismeni odgovor u roku od trideset (30) dana od dana prijema žalbe. Odluka Ministarstva je konačna i obavezujuća u upravnom postupku.

Član 81.

KAZNE ZA KRŠENJE ZAKONA O ZRAKOPLOVSTVU, ODNOSNO NAREDBI I PROPISA DONESENIH U SKLADU S OVIM ZAKONOM

- 81.1. Novčana kazna u iznosu od 5.000 KM do 100.000 KM može se izreći za sljedeća postupanja koja se smatraju prekršajima:
1. onemogućavanje slobodnog pristupa zrakoplovima, objektima, informacijama i dokumentaciji, inspektorima koje ovlasti BHDCA (čl. 9.4.);
 2. neposjedovanje važeće aerodromske potvrde (čl. 13.);
 3. nevraćanje isprava i knjiga nakon brisanja iz Registra (čl. 19.5.) ;
 4. nevraćanje potvrde o plovidbenosti BHDCA nakon ukidanja (čl. 27.2.);
 5. nepostupanje u skladu s naredbama o plovidbenosti (čl. 35.) ;
 6. neposjedovanje važeće potvrde osoblja za održavanje (čl. 37. i 38.) ;
 7. neposjedovanje ažuriranih isprava i knjiga (čl. 40.);
 8. neposjedovanje važeće dozvole ili potvrde o validaciji (čl. 43.2.), odnosno izostajanje ili slanje nepotpunog izvještaja BHDCA- u okolnostima koje utiču na sposobnost da vrši ovlaštenja na osnovu dozvole ili potvrde o validaciji (čl. 43.7.);
 9. nepodvrgavanje testovima i ispitivanjima koje zahtijeva BHDCA (čl. 46.);
 10. neposjedovanje važeće potvrde o sposobnosti operatera (čl. 48.2.), odnosno izostajanje ili slanje nepotpunog izvještaja BHDCA-u o promjenama koje utiču na potvrdu o sposobnosti ili specifikaciju aktivnosti (čl. 50.6.);
 11. neposjedovanje važećeg osiguranja ili odgovarajućeg osiguranja (čl. 50.3.);
 12. neposjedovanje potvrda i dozvola za posebne aktivnosti (član 51.);
 13. neposjedovanje važeće koncesije i dozvole za redovne i neredovne zračne operacije (čl. 53. i 54.);
 14. nepoštiivanje zabrana (čl. 58.);
 15. neobavještanje policije, komisije ili istražitelja (čl. 61.4.);
 16. izostajanje izvještaja ili slanje nepotpunog izvještaja BH DCA-u o okolnostima incidenata (čl. 63.5.) ;
 17. izostajanje ili slanje nepotpunog izvještaja BHDCA-u o nesrećama i incidentima (čl. 67.);
- 81.2. Ako ustanovi da postoji osnovana sumnja u pogledu izvršenja prekršaja navedenog u stavu 1. ovog člana, Prekršajna komisija pokreće postupak pred nadležnim sudom za prekršaje u skladu s odgovarajućim zakonskim postupkom.
- 81.3. Za prekršaje iz stava 1. ovog člana, rok za otkrivanje prekršaja ograničen je na dvije godine.
- 81.4. Za prekršaje iz stava 1. ovog člana, odgovorna osoba (osobe) u pravnoj osobi, odnosno ona osoba (osobe) u pravnoj osobi koja je izvršila prekršaj kaznit će se novčanom kaznom u iznosu do 20.000 KM.
- 81.5. Utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera po ovom zakonu ne isključuje utvrđivanje odgovornosti i izricanje mjera utvrđenih drugim zakonima.

POGLAVLJE XIV:
Završne odredbe

Član 82.

ZAVRŠNE ODREDBE

- 82.1. U roku od tri (3) mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, BHDCA će utvrditi zadatke za koje je BHDCA ovlaštena da, u skladu s ovim zakonom, delegira na entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo. U međuvremenu, entitetske direkcije za civilno zrakoplovstvo nastaviti će s obavljanjem svojih trenutnih dužnosti.
- 82.2. Od dana stupanja na snagu ovog zakona prestaje važiti Zakon o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 13/99) i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br i 32/02).
- 82.3. Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

PSBiH broj 131/03
decembra 2003. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamenta
Parlamentarne skupštine BiH
dr. Nikola Špirić

Predsjedavajući
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Mustafa Pamuk